

KOHILA

Kohila valla ajaleht

10. aprill 2025 | Nr 4 (363)

Sündmused

10. aprill kell 9.30 Võrkpalli miniliiga finaal (tüdrukud) Kohila spordikeskuses.

11. aprill kell 9.30 Võrkpalli miniliiga finaal (poisid) Kohila spordikeskuses.

11. aprill kell 19.00 Kinoõhtu „Frank“ Hageri rahvamajas.

13. aprill kell 9.00–15.00 Kohila kevadkuu laat Kohila raudteejaama platsil.

17. aprill kell 18.00 Kene Verniku õpituba „Hea une saladused“ Kohila gümnaasiumis.

20. aprill kell 15.00 Arsise vaigse nädala muusika Hageri kirikus.

22. aprill kell 10.00 Rapla MK koolinoorte 3x3 korvpallisari Kohila spordikeskuses.

22. aprill kell 21.00 Liikumissarja Kohila 3 I etapp: Kohila ööjooks „Jüriöö ring 2025“, start Kohila keskväljakult.

26. aprill kell 12.00 Laste jutuhommik Kohila raamatukogus.

26. aprill kell 17.00 Kohila segarahvatant-surühma 45 juubelpidu Kohila gümnaasiumis. Külalisesinejad ja õhtul tants kõigile.

26. aprill kell 19.00 Teatriõhtu „Lumevangis“ Hageri rahvamajas.

7. mai kell 19.00 Kohila pikamaajooksude sari 2025 I etapp – 3000 m Kohila staadionil.

10. mai kell 10.30 Pönnide paraad, Kohila valla aasta vanaema ja aasta ema väljakuulutamine Kohila lastepargis.

12. mai kell 18.00 Kirjanduslik kohtumine Kristiina Ehiniga „Südametammide taga“, Kohila raamatukogus.

NÄITUSED

Näitus „Samblaloomad“ Hageri muuseumis.

Kuni 28. aprill Ukraina kunstniku Oksana Drachkovska illustratsioonide näitus Kohila raamatukogus.

2. mai kell 18.00 Näituse „Kiiksuga puuviljandus“ avamine Hageri muuseumis.

Kuni 8. mai näitus „Katame laua: portselan- ja fajanssnõud erakogust“ Kohila raamatukogus.

Kuni 31. mai Made Balbati näitus „Alice Imedemaal“ Kohila raamatukogus.

Sirje Karis oli positiivselt üllatunud, et lapsed nii isukalt suppi söövad. Foto: Merle Beljäev

Proua Sirje Karis külastas Kohila Lasteaeda Sipsik

21. märtsil külastas Kohila Lasteaed Sipsikut proua Sirje Karis, presidendi abikaasa, kes tunnustas lasteaia õpetajaid ning laste arengut toetavat keskkonda. Lasteaed on tundud oma innovaatilise lähenemise poolest haridusele, kus mäng ja vaimne heaolu on omavahel põimunud. Lapsed õpivad läbi loovuse, mängu ja uurimise, mis aitab kaasa iga lapse individuaalse tugevuse ja huvide arengule. Õpetajad toetavad laste iseseisvust ja enesejuhtimist, samuti oskust oma tundeid suunata, luues lastele arendava ja toetava kasvukeskkonna. Just need on teemad, mis jäid presidendiprouale silma külastuskohta valides.

Eriti avaldas proua Karisele muljet inspireeriv ja võimalusterohke õueala, mis kutsus lapsi avastama ja liikuma ning soodustab koostööd. Lasteaia õueala pakub mitmekesiseid võimalusi mänguks ja õppimiseks, muutes iga päeva seikluseks. Kui ilm lubab, toimuvad isegi söögivahe-tunnid õues. Ka külastuspäeval said lapsed ise oma söögikohtades lahkelt suppi ette tõsta. Proua Karis oli imestunud, kui isukalt kõik supp söödud sai. Erilist tähelepanu pälvis Aare Runge, lastele armastatud onu Aare, kellele presidendiproua avaldas tunnustust. Aare panus lasteaia igapäevaelu on märkimisväärne – alates mänguala rajamisest kuni söögilaudade ja rühmaruumide nagide meisterdamiseni. Proua

President Alar Karis laste tehtud karaskit maitsmas. Fotod: erakogu

Karis soovis, et selliseid inimesi nagu Aare Runge, kes laste heaolusse niivõrd palju panustavad, oleks rohkem.

Hiljem kohvilauas peetud vestluste käigus tõi proua Karis välja, et oli kuulnud Ukraina presidendi abikaasa Olena Zelenska käest, kuidas „Sipsik“ on olnud mentoriks Ukraina linna Ovruchi lasteaiale. Viimase kahe aasta jooksul on lasteaedade vahel toimunud mitmeid külastusi, toetades seeläbi Ukraina lasteaia arengut

ja pakkudes tuge.

Päikeseliblika rühma lapsed üllatasid presidendiprouat iseküpsetatud karaskiga, millele lisati kingituseks ka isetehtud peedipesto. Vastukaja ei lasknud kaua oodata – hiljem saatis president Alar Karis lasteaiale isikliku tänukirja koos fotoga, kuidas ta hommikusöögiks just seda maitsvat karaskit sööb.

Merle Beljäev

Raplamaa Partnerluskogu meetme „Kogukonna edendamine“ taotlusvoor on e-PRIA-s avatud kuni käesoleva aasta 22. aprillini

Toetatakse Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas registreeritud ja tegutsevate (enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt ühe majandusaasta) ühenduste ja kohalike omavalitsuste vahelisi ühe või mitme partneriga ühisprojekte (mitteinvesteeringud).

Toetatavad tegevused:

- tegevused kultuuripärandi väärtustamiseks ja kogukonna edendamiseks, kogukonnaliikmete sotsiaalne kaasamine, omavaheline koostöö ja sotsiaalsete võrgustike loomine, arendamine ning uute koostöövormide leidmine;
- piirkonna eripära, traditsioonide, kodu- ja kultuuriloo uurimine, säilitamine, tutvustamine ning arendamine, tegevuspiirkonna eripära tutvustamine väljaspool piirkonda, mainekujundus, turundustegevused;
- kultuurialaste ühisprojektide ja koostöövõrgustike arendamine ja toetamine, lastele ja noortele ning tervisedendusele suunatud tegevused, tegevused kultuuri- ja spordielu mitmekesistamiseks;
- infomaterjalide väljaandmine, kodulehtede loomine ja kogukonnaliikumise edendajate koolitamine ja tunnustamine, kogukonnateenuste arendamine ning aruka küla strateegia loomine.

Ei toetata investeeringuid, välja arvatud väikesemahulised soetused kuni 15% abikõlblikust kulust ühistevõrgustike elluviimiseks ja ühisprojekti eesmärgi saavutamiseks.

TÄHELEPANU!

1. mail avaneb projektitoetuste II voor, kuhu saab esitada taotlusi käesoleva aasta teises pooles toimuvate ürituste toetuseks. Toetuse kogusumma, mis läheb taotluste vahel jagamisele, on 3000 eurot.

Taotluste tähtaeg on 31. mai 2025.

„Kohila valla kultuuri-, kogukonna ja vabaaja alase tegevuse toetamise kord“ on leitav Kohila valla kodulehelt, alalõigust „Eeskirjad ja korrad“ ning samuti taotluste vormide juurest.

Taotlusi saab esitada vaid elektroonselt.

Taotluste keskkond SPOKU on avatud 1.-31.maini.

Hilisemaid taotlusi vastu ei võeta.

Sigrid Pöld
kultuurinõunik

Urge teel kehtestatakse ajutine liikluskorraldus Rail Baltica viadukti ehitustööde tõttu

Kuni 31. augustini 2026 kehtib Kohila vallas asuval Urge teel ajutine liikluskorraldus. Muudatused liiklemises on tingitud Rail Baltica põhitrasil toimuva Urge tee viadukti ehitustöödega.

Ajutine liikluskorraldus viiakse ellu vastavalt kehtestatud joonistele ning selle eesmärk on tagada nii ehitustööde ohutus kui ka liiklejate sujuv läbipääs tööde teostamise perioodil.

Kohalikku elanikkonda ja liiklejaid palutakse olla tähelepanelik ning järgida ajutist liikluskorraldust tähistavaid liiklusmärke ja viitasid. Võimalusel soovitatakse kasutada alternatiivseid liikumisteid.

Lisainfot liikluskorralduse täpse korralduse ja muudatuste kohta saab Kohila valla kodulehelt.

Kohila vallavalitsus

Kohila valla ajaleht

Toimetuse:

Merle Beljaev, tel 5342 3483
e-post: merle.beljaev@kohila.ee
Keeletoimetaja:
Hanna Mari Villsaar,
e-post: h.m.villsaar@gmail.com

Väljaandja: Kohila vallavalitsus, Vabaduse 1, Kohila 79804, tel 489 4760, e-post: vallavalitsus@kohila.ee

Küljendus:

MK Meedia OÜ,
e-post: info@mkmeedia.ee
Trükk: Printall
Tiraaž: 3630
Järgmine ajaleht ilmub
8. mail 2025.

KOHILA VALLAVOLIKOGU 27.03 ISTUNGI KOKKUVÕTE

Vallavanema informatsioon

Vallavanem Allar Haljasorg andis ülevaate jooksva töö seisust:

- Kohila valla elanike arv on stabiilne, ületades 7 850 inimese piiri. Võrreldes teiste Raplamaa omavalitsustega paistab Kohila silma suurema tööeliste osakaalu ja väiksema eakate määraga.
- Tulumaksu laekumine on 2025. aasta kahe esimese kuu seisuga kasvanud 12,3% võrreldes eelmise aastaga. Eelarve täitmine on kulude ja tulude osas tasakaalus.
- Sel aastal on käivitumas mitmed investeeringud, sh Kohila perepargi esimene etapp ja Vabaduse platsi teine etapp. Tööd algavad juunis ja valmivad sügisel. Kokku panustatakse ligi 900 000 eurot, millest enam kui pool on toetusrahad.
- Kohilas on käimas kaasava hariduse projekt elluviimine, mille raames parendatakse koolide tugiteenuste ruume ja õppevahendeid. Projekti eelarve on 100 000 eurot, millest vald rahastab 90%.

Vallavalitsuse struktuur ja teenistuskohade koosseis

Kinnitati uuendatud vallavalitsuse struktuur ja teenistuskohade koosseis. Eelnõu oli eelnevalt kooskõlastatud sotsiaalkomisjoniga ning volikogu võttis selle vastu ühehäälselt otsusena nr 6.

Ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga liitumise eeskiri

Keskkonnainvesteering Siiri Treimann tutvustas eeskirja uuendusi, mille eesmärk on muuta kaugküttesse liitumise ja eraldumise tingimused selgemaks ja keskkonnasäästlikumaks. Uues eeskirjas täpsustati järelevalve korraldust, tehnilisi tingimusi ning liitumis- ja eraldumistähtaegu. Määrus võeti vastu ühehäälselt.

Kaugküttepiirkondade määramine

Abivallavanem Andrus Saare tutvustas kaugküttepiirkondade määramise uut korda, mis muudab liitumise tingimused läbipaistvamaks ning järelevalve vastutuse selgemaks. Muudatused võimaldavad paremat planeerimist ja võrgu arendamist. Määrus võeti vastu ühehäälselt.

Arvamus Künka IV liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele

Volikogu otsustas toetada keskkonnaloa andmist TREV-2 Grupp OÜ-le tingimusega, et kaevandustegevus toimub vastavalt keskkonnanähtingute minimeerimisele suunatud meetmetele. Sealhulgas sätestati tööajad, järelevalve salvkaevude üle ning loomade liikumiskoridoride säilitamine. Otsus võeti vastu häälselt 13 poolt, 1 erapooletu.

Külavanema statuut

Arutelu keskendus külavanema õiguste ja valimisprotsessi täpsustamisele. Erimeelsused tekkisid koosolekute otsustusvõimelisuse kvoorumi osas. Eelnõu lugemine katkestati.

Külade ümarlaua põhimäärus

Kinnitati eelnõu, mis loob raamistikku külavanemate ja alevike esindajate regulaarseteks kohtumisteks, eesmärgiga parandada infovahetust ja kogukondade kaasatust vallajuhtimises. Volikogu otsusena võeti eelnõu vastu: 8 poolt, 1 vastu, 4 erapooletu.

Muud küsimused

Päevakorra lõpus esitati küsimus Urge ja Harakapesa ristmiku liiklusskeemi kohta. Ehitaja on lubanud tagada ligipääsu jalakäijatele ja jalgratturitele.

Järgmine vallavolikogu istung toimub 24. aprillil 2025.

KOHILA VALLAVALITSUS

võtab rõõmuga tööle

LOGOPEEDI

Sinu tuge ootavad mudilased Kohila valla lasteaedades. Sind toetavad lasteaias eripedagoogid ja õpetajad ning vallavalitsuses haridusnõunik.

Logopeedi peamised ülesanded on:

- lasteaijalaste kommunikatsioonihäirete varajane väljaselgitamine ja sobiva suhtluskeskonna kujundamine;
- individuaalsete ja vajadusel grupi kõneravitundide ettevalmistamine, vajalike materjalide koostamine ja tundide läbiviimine;
- koostöö teiste tugispetsialistidega, peamiselt eripedagoogide ja logopeedidega;
- erialase dokumentatsiooni ja aruandluse täitmine ELIIS keskkonnas;
- õpetajate nõustamine tegevuste individualiseerimise, õppe-materjali valiku ja kohandamise osas, lähtudes lapse kommunikatsiooni erivajadustest;
- lapsevanemate nõustamine.

Ootame just Sind, kui Sul on:

- erialane kõrgharidus (võib olla omandamisel);

Lisainfo: kantselei peaspetsialist Laidi Suumann, laidi.suumann@kohila.ee, tel 5307 6359

- eesti keele oskus kõrgtasemel (C1 tase);
- soov ning oskus suhelda nii mudilaste kui neid ümbritsevate täiskasvanutega;
- oskus analüüsida ja planeerida oma tegevusi;
- tahe teha tööd meeskonnas, kelle missioon on luua parimad arengueeldused igale lapsele meie lasteaedades.

Meie pakume Sulle:

- motiveerivat töötasu ja tööalaste transpordikulude hüvitamist;
- 5 tasustatud tervisepäeva aastas;
- 56-päevast puhkust;
- usaldust ja autonoomsust oma töö kavandamisel, et jõuda püstitatud eesmärkideni;
- erialaseid ja Sind huvitavaid koolitusi.

Kandideerimine:

CV ning kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad saata e-posti aadressile vallavalitsus@kohila.ee või kirjaga aadressile Vabaduse 1, Kohila 79804, Raplamaa.

Konkurss kestab logopeedi leidmiseni.

KOHILA GÜMNAASIUM ootab oma kooliperre

- Eesti keele ja kirjanduse õpetajat
- Geograafiaõpetajat
- Võõrkeele õpetajat (vene, inglise, hispaania)
- Klassiõpetajat
- Väikeklassi õpetajat
- Tehnoloogiaõpetajat
- Informaatikaõpetajat
- Muusikaõpetajat

Rohkem infot vaata kooli kodulehelt kohila.edu.ee/toopakkumised

Tööle asumise aeg 21.08.2025
Konkurss kestab sobiva kandidaadi leidmiseni.
Täiendav info direktorilt 53401299

Lühiülevaade 2025. aasta Kohila valla eelarvest

Kohila valla eelarve maht on 19,1 miljonit eurot. Väljaminekud jaotuvad kolme eelarveosa vahel, milleks on põhitegevuse, investeerimistegevuse ja finantseerimistegevuse eelarveosa.

Tabel 1. Kulud eelarveosade kaupa.			Muutus	
Tegevusvaldkond	Täitmine 2024	Eelarve 2025	eurot	%
KOKKU	18,807,284	19,095,560	288,276	1.5%
Põhitegevus	15,477,429	16,301,560	824,131	5.3%
Investeerimis-tegevus	2,624,582	2,005,000	-619,582	-23.6%
Finantseerimis-tegevus	705,273	789,000	83,727	11.9%

Väljaminekuid rahastatakse valla enda rahalistest vahenditest (66,1%), toetustest (28,1%) ja valla hallatavate asutuste teenitud tuludest (5,8%). Valla enda rahalised vahendid on vallale laekuvad tulud (põhitegevuse tulud ja investeerimistegevuse tulud), kaasatavad laenuvahendid ning likviidsete varade (aasta alguses pangakontodel oleva raha) kasutuselevõtmine.

Tulude eelarve koosneb põhitegevuse tuludest ja investeerimistegevuse tuludest. Tulude kasvu panustab kõige enam füüsilise isiku tulumaks, mille kasv tuleneb eelkõige palgataseme tõusust.

Tabel 2. Tulud liigiti.			Muutus	
Tulud liigiti	Täitmine 2024	Eelarve 2025	eurot	%
Maksutulud	11,349,456	11,743,000	393,544	3.5%
Toetused	4,664,002	4,570,240	-93,762	-2.0%
Kaupade ja teenuste müük	955,926	1,085,000	129,074	13.5%
Muud tulud	106,432	89,300	-17,132	-16.1%

Põhitegevuse tulud

2025. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse tulud 17,5 miljonit eurot, mis võrreldes 2024. aasta täitmisega suureneb 2,4 %. Põhiliseks tuluallikaks on maksud, millest 96,4% moodustab füüsilise isiku tulumaks. Teiseks suuremaks tuluallikaks on toetused, millest valdav osa laekub riigieelarvest. Kolmanda osa moodustavad asutuste kaupade ja teenuste müügist saadavad tulud.

Põhitegevuse tuludest üle poole ehk 11,7 miljonit eurot moodustab tulumaks (võrreldes 2024. aastaga kasv +3,5%). Tulumaksu tulud sõltuvad üldisest tööhõivest, palgatasemest ning kohalike omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatustest. (Tulumaksuseaduse §5 lõike 1 kohaselt laekub 2025. aastal maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 5,5% residendist füüsilise isiku riiklikust pensionist ja 11,29% residendist füüsilise isiku

muust maksustatavast tulust). Muid makse laekub 0,4 miljonit eurot.

Kaupade ja teenuste müügist kogutakse eelarvesse 1,1 miljon eurot (+13,5%). Tulu kasv tuleneb ka haridusalasest tegevusest, sest õppekoha arvestusliku maksumuse tõusu tõttu suurenevad teistelt omavalitsustelt laekuvad tulud.

Saadud toetuseid on eelarves 4,6 miljonit eurot (-2%). Toetuste vähenemine tuleneb kohalike omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatustest, mille tulemusena on osad varem toetusfondist eraldatud toetused tõstetud tulubaasi (eelkõige tulumaksu koosseisu, nt üldhoolduse kuludeks saavad omavalitsused 1,88% pensionitulust ning asendus- ja järelhoolduse ning matusetootuse kuludeks on muudelt tuludelt omavalitsustele laekuvat tulumaksu suurendatud 0,1 protsendipunkti).

Muudeks tuludeks (keskkonnatasud, trahvid jms) on kavandatud 90 tuhat eurot.

Põhitegevuse kulud

2025. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse kulud 16,3 miljonit eurot. Eelmise aasta täitmisega võrreldes kasvavad kulud 5,3%. Põhitegevuse kulud jaotuvad kaheksa erineva valdkonna vahel, mis omakorda jagunevad majandusliku sisu alusel toetusteks ja muudeks tegevuskuludeks.

Pea kaks kolmandikku kuludest (63,6%) on hariduse valdkonna eelarves. Üle 71,9% sellest moodustavad haridustöötajate tööjõukulud ning teise olulise osa haridusasutuste majandamiskulud. Haridusvaldkonna kuludest rahastatakse 29,7% riigieelarvest, millest suurima osa moodustab toetusfondist saadav üldhariduskoolide õpetajate tööjõukulude toetus. Kooliõpetajate palgaraha tuleb riigieelarvest ja sellele lisab Kohila vald lisaks 331 936 eurot.

Tabel 3. Põhitegevuse kulud tegevusvaldkondade lõikes.			Muutus	
Tegevusvaldkond	Täitmine 2024	Eelarve 2025	eurot	%
PÕHITEGEVUSE KULUD	15,477,429	16,301,560	824,131	5.3%
Haridus	9,879,015	10,361,940	482,925	4.9%
Sotsiaalne kaitse	1,772,078	1,658,330	-113,748	-6.4%
Vaba aeg, kultuur, sport	1,492,570	1,584,990	92,420	6.2%
Üldised valitsussektori teenused	807,718	1,067,230	259,512	32.1%
Majandus	702,574	718,120	15,546	2.2%
Keskkonnakaitse	536,731	629,330	92,599	17.3%
Elamu- ja kommunaalmajandus	247,962	223,630	-24,332	-9.8%
Avalik kord ja julgeolek	33,635	39,770	6,135	18.2%
Tervishoid	5,146	18,220	13,074	254.1%

Omavalitsused finantseerivad tugispetsialistide, abipersonali ja lasteaedade õpetajate tööjõukulu. Lasteaia õpetajate tööjõukulude palgaraha tuleb valla rahalistest vahenditest summas 1 286 330 eurot ja toetus riigieelarvest 122 213 eurot.

Investeerimistegevus

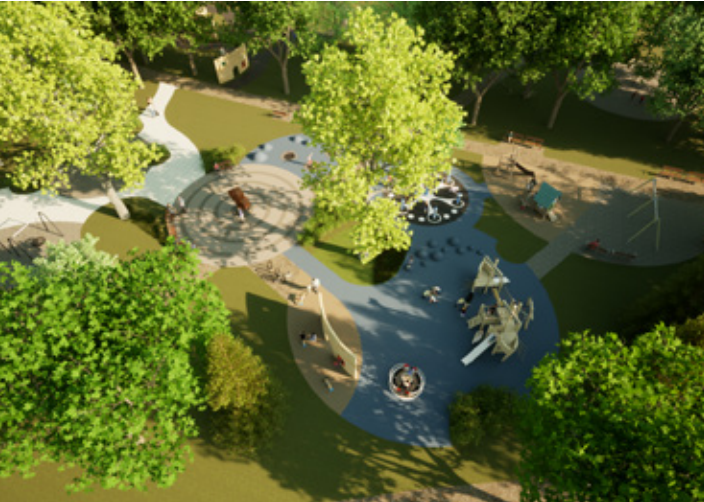
Investeerimistegevuse tulud on ühekordsed tulud vara müügist, investeerimiseks saadavatest toetustest ning intressituludest.

Tabel 4. Investeerimistegevuse tulud.			Muutus	
Tegevusvaldkond	Täitmine 2024	Eelarve 2025	eurot	%
INVESTEERIMIS-TEGEVUSE TULUD	1,195,973	835,000	-360,973	-30.2%
Põhivara müük	341,444	100,000	-241,444	-70.7%
Põhivara soetuseks saadavad toetused	844,710	727,000	-117,710	-13.9%
Finantstulud	9,819	8,000	-1,819	-18.5%

Tabel 5. Investeerimistegevuse kulud.			Muutus	
Tegevusvaldkond	Täitmine 2024	Eelarve 2025	eurot	%
INVESTEERIMIS-TEGEVUSE KULUD	2,624,583	2,005,000	-619,583	-23.6%
Põhivara	2,032,781	1,427,000	-605,781	-29.8%
Antud toetused	65,264	175,000	109,736	168.1%
Finantskulud	526,538	403,000	-123,538	-23.5%

Investeerimistegevuse kulud on ühekordsed kulud: põhivara soetus (1,4 miljonit eurot), põhivara soetuseks antav toetus (0,2 miljonit eurot) ja finantskulud (eelkõige laenukohustiste intressid 0,4 miljonit eurot). Vastavalt investeringute kavale valmib Kohila alevi perepark ja esindusväljaku II etapp, mille eelarveliseks maksumuseks on kavandatud 900 000 eurot, millest 540 000 eurot on toetusraha. Sellele lisandub LEADER projekti raames kinnitatud rahastusotsus 108 000 eurot, millest toetus on 98 000 eurot. Lõuna tänava jalg- ja jalgrattatee ehitamine I etapiks on kavandatud 106 000 eurot, sh toetus 65 000 eurot. Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmest saab Kohila Tegevus- ja teraapiakeskus 350 000 eurot, millele vaid lisab omaosalusena 125 000 eurot. Koostöös Muinsuskaitseametiga jätkub ajaloolise Angerja linnuse konserveerimine 97 000 euroga, millest on toetus 77 000 eurot. Teede ja tänavate investeringud kokku on summas 330 000 eurot.

Allar Haljasorg
Kohila vallavanem

Kohila esindusväljak ja lastepargi atraktsioonid.

Mihkel Juhkam – mõisahärra ja Tarvo Mett – Kernu kadaka rollis. Fotod: Kalev Kiviste

Tiina Keps – Truuta, Kristi Preimann – Christi, Kadri Rütman – Gadri, Riina Lehtsalu – Konna Meeri, Kerli Toomi – nõid

Arvo Soosalu – vend

Tiina Keps

Hageri harrastusteater: proovisaalist otse festivalilavale

Märtsikuu 22. päeval kogunesid teatrisõbrad Juuru rahvamajas, et saada osa Raplamaa harrastusteatri festivalist, mis pakkus rikkaliku ja mitmekesise kultuurielamuse. Festivalil osales ka Hageri H.H.H trupp etendusega „Kui te Hageri kalmistust mööda sõidate, võtke hoog maha!“, mis tõi publikuni kaasahaarava loo. Parima naisnäitleja tiitli pälvinud Tiina Keps demonstreeris oma rollis erakordset sügavust ja empaatiat, pälvides vaatajate südamed ja tunnustuse.

Festivali žürii, kuhu kuulusid tunnustatud teatriprofessionaalid nagu Rakvere teatri näitleja Rainer Elhi, vabakutseline lavastaja Indrek Sarapson ja Kuressaare teatri lavastaja Tanel Ting, hindas kõrgelt Hageri trupi oskust luua tõeliselt kaasahaarav ja mõjus lavastus. Žürii tõstis eriti esile Tiina Kepsi võimet manada karakter elule suure autentsuse ja tundlikkusega ning liikmetele avaldas üllatust, et tegemist oli esmase esitusega publiku ees.

Tiina Keps, kes on ühtlasi ka näitetrupi juhendaja, jagas oma mõtteid ja kogemusi värskelt pärjatud rollist. Tiina sõnul on tunnustus küll meeldiv, kuid ta rõhutas, et see tuli konkreet-

se festivali kontekstis. „See tunnustus teeb kahtlemata väga rõõmsaks, kuigi suures plaanis on selle tähendus väiksem,“ ütles Keps. „Seekord oli truppe vähem kui tavaliselt, seega olid paljud tugevad trupid puudu ja kes teab, kuidas oleks tiitlid siis jagatud, kui kõik kohal oleks olnud.“

Tiina rõhutas, et tema rollide eristuvus ja sügavus tulid suurest isiklikust panusest: „Loomulikult olen rõõmus, et õnnestus need kaks pisirolli selliselt esitada, et žüriile meeldis, kuna nägin endaga kõvasti vaeva, et teha nad nii erinevaks, kui vähegi oskasin.“

Publiku tagasiside on Tiinale eriti oluline. „Kui publikust tuleb vahetut reaktsiooni laval toimuvale, annab see kohe vabadust ja mängulusti juurde,“ selgitas ta. Keps lisas, et pärast etendusi kogutakse alati tagasisidet ja vajadusel tehakse tükis muudatusi.

„Minul on rollist esimene ettekujuvus kohe olemas, kuna ma kirjutades juba kujutan tegelasi ette. Aga päriselt saab tegelase kätte ikka laval, situatsioon läbi mängides,“ räägib naine karakterite loomisest. Ta tõi välja, et seekord kasutasid nad nõksu, kus pöörasid kõik karakterid vastupidi-

seks sellele, kuidas nad stampkujutluses võiksid olla, mis andis tulemuseks päris huvitava lavastuse.

Tiina jagas mõtteid ka väljakutsest, mis kaasnevad rollide ja trupiga. „Kõige keerulisem on alati leida see võti, mis tegelase elama paneb, mis teda käivitab, kuidas ta võiks mõelda, mis on see, mida tema tahab.“ Ta tõi välja, et ühe tegelaskuju mängimine oli keeruline, kuid erinev lähenemine muutis selle huvitavamaks.

Harrastusteatri rolli kohaliku kogukonna liitmisel peab Tiina väga tähtsaks. „Arvan, et igasugune kooskäimine liidab kogukonda,“ ütles ta. „Läbi näiteringi on omavahel tuttavaks saanud inimesed, kes muidu võib-olla poleks kunagi kohtunud.“

Kui rääkida tulevikuplaanidest, siis on Tiina optimistlik: „Kuni meil kõigil on soov jätkata, laseme aga edasi.“ Ta selgitas, et harrastusteatris ei saa teha väga pikki plaane, kuna elu toob kaasa pidevaid muutusi. Kuid nad kavatsevad kindlasti seda tükki palju mängida, kuna see on Hageri kandi pärimuslugudele toetudes kirjutatud.

Merle Beljäev

Gaudeo tähistas 20. tegutsemisaasta täitumist

17. märtsil toimus Kohila gümnaasiumis Gaudeo juubelikontsert-etendus „Aeg“, millega tähistati Gaudeo 20. tegutsemisaasta möödumist. Kaks aastakümnet on ühe MTÜ jaoks väärikalt pikk aeg – põnevaid projekte ja ettevõtmisi mahtus sellesse perioodi palju. Lisaks laste tantsutrennile korraldati eripalgelisi kultuuri-, spordi- ja heategevusüritusi. Lavale toodi ka mitmeid tantsuetendusi, kogukonnamuusikale ning korraldati Kohila Hoovide Teatrit ja teisi kogukonnaüritusi. Kontsert-etenduse eesmärgiks oligi rännata möödunud aegadele ja toredatele ettevõtmistele.

Kontsert-etendus „Aeg“ toodi publikuni kahel korral: hommikune etendus oli mõeldud nooremale kooliperele ning õhtune kõigile teistele huvilistele. Näha sai teatrit ja tantsu ning kuulda kaunist ja hinge minevat laulu. Kontsert-etendusel vaheldusid tantsud ja muusikalised etteasted katkenditega Gaudeo tegemisi iseloomustavatest teatritükkidest. Näha sai katkendeid nii Kohila Hoovide Teatri kavas olnud etendusest „Kalle Blomkvist ja Rasmus“ kui ka kogukonnamuusikalist „Rokkivad de-

tektiivid“. Lavalaudadele astusid sel korral ligi 40 tantsijat ja 12 näitlejat.

Kavas oli nii selliseid tantse, mida Kohila publikule näidati esimest korda, aga ka tantse, mis on muutunud juba legendaarseks. Näiteks töid vanemad tantsutüdrukud välja, et klounitantsuga said nad esineda nii 10. aastat tagasi korraldatud juubelikontserdil kui ka nüüd. Seda, et Gaudeoga on üles kasvanud mitu põlvkonda lapsi, ilmetas hästi vilistlaste tehtud üllatus – ka nemad pakusid publikule kaasahaarava tantsuelamuse.

Ajarännakule aitas publikut viia ka koridorides üles seatud näitus. Näha sai nii fotosid möödunud aegadest kui ka etendustest tuttavaid akسسuaare ja lavakujunduse elemente. Vaheajal oligi võimalus end kringliga kostitada, näitust uurida ning sõprade ja lähedastega mälestuseks fotonurgas pilte teha. Noorematele meeldis eriti kostüümide varasalg, kust sai lustakaid riideesemeid ja akسسuaare proovida.

Gaudeo korraldatud ajarännak õnnestus meeleolukalt. Kuigi sedavõrd pika perioodi ettevõtmisi ei olegi võimalik ühte kontsert-etendusse

mahutada, oskas Gaudeo loovhing, lavastaja ja eestvedaja Kairis Kontus seda siiski meelejäävalt teha. Kontsertetendus pakkus nii nalja, rõõmu kui ka hingeliigutuse pisaraid ning nõnda sai publik üheskoos möödunud aegadele tagasi vaadata ja tähistada seda, milliseid toredaid ühiseid ettevõtmisi on aastate jooksul olnud. Ka mainis üks tore vilistlasest endine tantsulaps, et nüüd publikuna kontserdist osa saades mõistis ja tajus ta, kui palju Gaudeoga seotud ettevõtmised tema lapsepõlve toredaid elamuusi töid.

Gaudeo korraldatud kultuuri-, spordi- ja heategevusürituste õnnestumisele on aastate vältel öla alla pannud paljud kohalikud ettevõtjad ja vabatahtlikud. Südamlik tänu teile! Juubelikontsert-etenduse vaatajateni toomist toetas Eesti Kultuurkapitali Raplamaa Ekspertgrupp ning Kohila vallavalitsus. Projekti on rahastatud kohaliku omaalgatuse programmist. Eriline tänu ka kõigile abilistele ja kringlimeistritele!

Kohtumiseni tulevastel esinemistel ja etendustel!

Eva Lillemaa

KOHILA 45
SEGA-RAHVA-TANTSURÜHM

Olete oodatud
Kohila segarahvatantsurühma
juubelikontserdile.
26. aprillil kell 17.00
Kohila Gümnaasiumi aulasse.
Külalisesinejad • Õhtul tants kõigile

HEA UNE SALADUSED

ÕPITUBA
17. APRILL KELL 18.00
Kohila Gümnaasium

Kene Vernik
psühholoog,
unetehnoloog ja
unenõustaja

- Esineja räägib unefüsioloogiast ja tutvustab erinevaid unehäireid ja ravimeetodeid.
- Milline on üks ideaalne päevakava tagamaks head und.
- Kas ja kuidas mõjutavad erinevad ravimid, toidulisandid, toidud ja joogid meie unekvaliteeti.
- Milline on hea unehügieen ja keskkond.
- Mida toob endaga kaasa unepuudus.
- Mida teha siis, kui uni ei tule ja oled rahutu, kuidas rahututest mõtetest lahti saada ja kuidas oma keha lõdvestada.

REGISTREERUMINE
TEKSTISÕNUMIGA 505 3642
VÕI E-POSTILE REET.RUNGE@GMAIL.COM

OMAOSALUS 3 EURO
TASUMINE KOHAPEAL SULARAHAS

Marju Tomson: puit on mind alati köitnud

Kohila gümnaasiumi kogukonnajuht Marju Tomson on leidnud kirgliku hobi – puidule põletamise ehk pürograafia. Pürograafia on puidule eriviimistlus, kus spetsiaalse tööriista abil põletatakse puidule käsitsi mustreid ja pilte. Intervjuus räägib Marju, kuidas eriline tegevus tema elu rikastab ja miks just pürograafia on talle südamelähedane.

„Enne Kohilasse kolimist töötasin mitu aastat Tallinnas büroojuhina ning printmeedia valdkonnas, kus korraldasin eri suurusega üritusi. Kohilasse kolides avanes mul võimalus jätkata ürituste korraldamisega, mis on mulle südamelähedane,“ kirjeldab Marju oma professionaalset rada. Tööülesannetena nimetab ta ürituste organiseerimist, kooli sotsiaalmeedia haldust ning kogukonnatööd, mida ta peab oluliseks ajaloo jäädvustamisel ja kogukondliku sidususe tugevdamisel.

Marju kirjeldab, kuidas ta avastas pürograafia: „Puit on mind alati köitnud, olgu läbi skulptuuride loomise või mööbli restaureerimise. Pürograafia avastamine avardas minu vaateid, võimaldades ühendada kunstilise eneseväljenduse praktilise käsitööga.“ Ta selgitab, et pürograafia pakub talle rahustavat loomeprotsessi, mis võimaldab luua nii esteetiliselt kauneid

kui ka funktsionaalseid esemeid nagu lõikelauad ja kodutarbed.

Rääkides materjalidest ja töövahenditest, eelistab Marju töötada sanglepa, kase ja pöögiga, märkides nende head ühtlast tekstuuri ja töötlemise lihtsust. „Pürograafia tehnikas kasutan peamiselt Razertipi seadmeid, mille töin Kanadast. Need võimaldavad täpset ja kvaliteetset tööd,“ lisab ta. Kõikide tööde viimistlemisel kasutab Marju spetsiaalseid kaitsevahendeid, tagamaks nende pikaajalise ja vastupidavuse.

Hobist sai enamat

„Alguses tegelesin pürograafiaga lihtsalt hobi korras, kinkisin valmistatud pereliikmetele ja sõpradele. Varsti hakati ka tellima, mis pani mind mõtlema ettevõtte loomisele. Kõik algas sellest, et viisin mõned tooted Ohtu küla jõulupoodi müügiks. Sealt jäid minu lõikelauad silma vallavanemale, mis tõi suurema tellimuse. See kogemus pani mind aru saama, et ettevõtte loomine on vältimatu. Nüüd töötame koos abikaasaga. Lääne-Harju vallavalitsuse tellimuse võibki lugeda eriti oluliseks, kuna see andis tõuke ettevõtte loomiseks,“ meenutab Marju. Nüüd töötab ta koos abikaasaga ettevõttes Tomson

Workshop, kus tema looming leiab tee paljude inimeste kodudesse.

Marju müüb oma töid veebis ja kohalikus lillepoes Arleenikes. „Olen valiv, milliseid tellimusi vastu võtan, kuna tegelen pürograafiaga peamiselt õhtuti ja nädalavahetustel,“ räägib ta. „Inspiratsioon tuleb sageli kevadel, kui aias kiired tööd peale hakkavad.“

Kuigi naine tegeleb pürograafiaga peamiselt vabal ajal, unistab ta suuremast töökojast, mis võimaldaks korraldada ka koolitusi. „Tahan jagada oma oskusi teistega, et levitada teadmisi ja kirge pürograafia vastu,“ sõnab Marju, viidates oma soovile laiendada tegevusvälja.

Kuigi pürograafia on aeganõudev, ei näe Marju seda kunagi täiskohaga tööna. „Käsitöö on kallis ja paljude jaoks ei ole oluline, kas detailid on tehtud käsitsi või laseriga. Minu tellijad aga hindavad käsitööd ja on valmis selle eest rohkem maksma,“ nendib ta.

Marju julgustab kõiki proovima midagi uut. „Kui armastad puitu ja soovid luua midagi unikaalset, alusta pürograafiaga. See ei nõua eelnevat kogemust, vaid huvi ja tahtmist proovida,“ sõnab ta naeratades.

Merle Beljäev

KOHILA ROHELEHT

Nr 4 | aprill 2025

Kohila Keskkonnahariduse Keskuse tegemisi

Irene Volk

Kohila Keskkonnahariduse Keskuse juhataja

S el aastal toimus muudatus koolide ja lasteaedade õppekäikude toetus- te taotlemisel Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK). Nimelt saavad keskkonnahariduslike õppeprogrammide läbiviimiseks nüüd toetust taotleda keskkonnahariduse keskused. Kui varem taotlesid KIK-ilt toetust koolid ja lasteaiad, siis nüüd koostavad ja esitavad KIK-ile taotlused keskkonnahariduse keskused ja looduskoolid. KIK rahastab ainult murakamärgisega õppeprogramme. Nii oleme meiegi ootamas 2025.–2026. õppeaastaks koolide ja lasteaedade soove-tellimusi murakamärgisega õppeprogrammidele.

Kui vaadata eelmisel aastale tagasi, siis 2024. aastal viis Kohila Keskkonnahariduse Keskus läbi 122 õppeprogrammi, tänu millele kasvas u 1800 inimese teadlikkus keskkonnasäästliku eluviisi või loodusetundmise vallas. Programmid osalesid 280 täiskasvanut ning

1540 õpilast ja lasteaialast.

Hästi toredat tagasisidet ja harivat sisu pakkus 2024. aastal kaavikute* näituse programm. Kaavikute näitus valmis keskkonnahariduse keskuse eestvedamisel. Hundi, ilvese ja kivinugise eksponaadid pärinesid jahimeeste Andres Ratassepa ja Reino Vellest erakogudest. Näitus võimaldas pakkuda 330 lapsele ainulaadset õpikogemust, näitust külastasid klassid ja lasteaiarühmad kokku 20 korda.

Laenutame välja enda regionaalarengu toetusega valminud keskkonnateemalisi õppemänge koolidele. 2024. aasta algusest praeguseni on need jõudnud ringelda 14 Raplamaa koolis. Enamasti viime läbi paar näidistundi klassile mängu käigu selgitamiseks. Koolid on küllalt huvitatud mängudest, et õpetööd mitmekesistada. Enim oleme laenutanud põhikoolile mõeldud elurikkuse põrandamängu ja Eesti liblikate elurikkust

lapsele ainulaadset õpikogemust, näitust külastasid klassid ja lasteaiarühmad kokku 20 korda.

Laenutame välja enda regionaalarengu toetusega valminud keskkonnateemalisi õppemänge koolidele. 2024. aasta algusest praeguseni on need jõudnud ringelda 14 Raplamaa koolis. Enamasti viime läbi paar näidistundi klassile mängu käigu selgitamiseks. Koolid on küllalt huvitatud mängudest, et õpetööd mitmekesistada. Enim oleme laenutanud põhikoolile mõeldud elurikkuse põrandamängu ja Eesti liblikate elurikkust

klassile mängu käigu selgitamiseks. Koolid on küllalt huvitatud mängudest, et õpetööd mitmekesistada. Enim oleme laenutanud põhikoolile mõeldud elurikkuse põrandamängu ja Eesti liblikate elurikkust

Kaavik on zooloogias linnu- või metslooma topis. Foto: Mirell Vinnal

tutvustavat bingot.

2024. aasta sügisel alustasime Raplamaa elanikele mõeldud Rohekrati töötubadega, mille eesmärk on tutvustada ja anda ideid keskkonnasäästlikumaks elustiiliks. Plaan on jõuda nendega Raplamaa igasse valda. Töötoad keskenduvad argipäeva askeldustega kaasneva-

tele keskkonnaprobleemidele ja nendele lahenduste pakkumisele. Näiteks toidukile kasutamine on seotud mitmete negatiivsete mõjudega, see on sisuliselt ühekordseks tarbimiseks ja tekitab plastijäätmeid, mis võib sisaldada tervisele ohtlikke aineid, sh mikroplasti. Kilet on võimatu taaskasutada. Pakume töötuba, kus osalejad valmistavad toidukilele alternatiivi – mesilasvaha rätiku.

Jätkame ka laste loodus- ja keskkonnaringi juhendamise. Juba kolmandat aastat omandavad 1.–6. kl lapsed huvitavaid ja kasulikke teadmisi ning oskusi. Huvi ringi tubased osad toimuvad Kohila Keskkonnahariduse Keskuse õppeklassis.

ÜLESKUTSE

Pane kirja pajatus Sulle olulisest puust, märgista see ja jaga meiega!

Inna Laanmets

“Üksi oleme puud, koos aga mets.”
(Lennart Meri)

P ajatuseks peetakse lühikest rahvajuttu, mille aluseks on kindel elujuhtum ja isik.

Minu jaoks oluline puu kasvab minu koduakna taga. See on õunapuu, mille õitemeri on igal aastal kaunistamas koduõue. Sügisel pakub puu õunad ja talvel annab võimaluse paljude linnuliikide vaatlemiseks, kes söögimaja külastavad.

Mäletasin vanaema ja -isa juttudest, et puu hakanud kasvama laste poolt peenrasse visatud õunasüdamest. Kui minu vanaisa Volli seda puuvitsa märkas, hakkas ta puu eest hoolitsema ja nii kasvab puu koduvärvavas juba pea 60 aastat. Mõni aeg tagasi sain sellele mäletamisele kinnitust oma toredalt naabritädilt Olgalt.

Õunapuul ei läinud aga hästi, kui majja ühisveevärki veeti ja kopaga suur haru puust puruks tõmmati. Samas õpetas puud lõikav Lembit, kuidas puud ravida. Tegime ava tüvesse, millest saab sinna tekkivat puupuru puhastada ja haavata saanud tüve kuivana hoida.

Vanasti seoti puu külge haiguse peletamiseks lõngajupp või mingi muu ripus. Nii tekkis ka minul mõte oma puule tore „sall“ tüvele riputada.

Kutsun ka Sind üles Sulle olulise puu lugu jagama ja seda puud märgistama. Lood ja fotod puudest palume saata e-posti aadressile khk@kohila.edu.ee.

Soovitan näitust:

Pärnu Uue Kunsti Muuseum – Henrik Relve, Kaupo Kikkase ja Mark Soosaare fotonäitus “Metslased” avatud kuni 20. aprillini 2025.

Näituselt leitud pajatus Tõrvanõmme männist.

„Puu mütoloogiline jõud peitub kaheksaharulises kroonis. Kaheksakand on aga teatavasti paljude rahvaste õnnetäht.

Tõrvanõmme talus elas Hans Tõrv, siin sündis lisaks tema kahele pojale ka tütar Anna Tõrv. Pere põgenes 1944. aastal Šotimaale, sealt edasi Austraaliasse. Tõrvanõmme männi õnnemaagia ulatus ka Sidney'sse, kust imeilusa linalakse neiu Anna avastas meediakuningas Rupert

Minu õunapuu. Foto: Irene Volk

Murdoch ning temaga üle kolmekümne aasta leiba ning süngi jagas...

Oma õnnistegijat käisid Murdochid vaatamas ja tänamas pärast sõda mitmel korral ...“

Soovitan lugemist:

Loodushoiu Fond – PÕLISPUUDE HOIDJA

2025. aasta seen on juurepess (*heterobasidion* spp)

Kadri Rütman

Eestis kasvab sellest perekonnast kaks liiki: kuuse-juurepess ja männi-juurepess. Mõlemad on patogeensed liigid.

Kuuse-juurepess kahjustab peamiselt igas vanuses kuuske, nulgu, lehist ja noori männitaimi. Männi-juurepess levib harilikul männil, kadakal ning harvem lehtpuuliikidel.

Juurepess on tüve- ja juuremädaniku tekitaja, mis põhjustab puude tervisliku seisundi halvenemist, puidu tiheduse muutuseid ning pidurdab juurdekasvu. See kõik võib viia puu hukkumiseni.

Seene eosed kanduvad õhu kaudu puude juure- ja tüvehaavanditele ning kändudele. Nakatunud puudelt ja kändudelt võib haigus levida kokkupuutuvate juurte kaudu nii naaberpuudele kui ka raiesmikule istutatud taimedele.

Männil kahjustab juurepess põhiliselt juuri. Harva tõuseb mädanik männitüves maapinnast kõrgemale kui 20–30 cm, sest enamasti enne seda puu sureb.

Kuusel võib juurepess kallal olla aastaid nii, et puu ei kuiva, kuigi pruun südamemädanik levib piki tüve juurekaelast ülespoole mitme meetri kõrguseni. Haiguse välistunnused on vaigujooks juurekaela piirkonnas, vanematel puudel tüve allosa paksenemine (nagu pudel) ja võra kahvatu värvus. Kuuse-juurepessu viljakahad (seened) on mitmeaastased. Need on pealt helepruuni-vöödilised ja alt valged ning neid võib leida mahalangenud tüve alaosal või juurtel, vanadel kuusekändudel, vanemas kahjustuskolde isegi väga kõdunenud juureosadel. Kasvatatelt kahjustatud puudelt me neid ei leia.

Juurepessu esinemine puistus oleneb peamiselt kasvukohatingimustest (juurepess kahjustab eelkõige viljakate kasvukohatüüpide okaspuupuistuid) ja inimtegevusest. Metsades, kus puudub inimtegevuse mõju, jääb juurepessu kahjustuste hulk tavaliselt väikseks

Juurepessu leviku takistamiseks tuleks metsade majandamisel rajada või hooldada puistusi nii, et tekiks lehtpuu enamusega segapuistud. Kui aga see pole võimalik, siis juurepessu ohtlikel aladel või okaspuu enamusega puistutes tuleks vältida hooldusraieid või teha neid siis, kui kändude diameeter on alla 10 sentimeetri. Mõõdapääsmatute raiete puhul tuleks aga kasutada pärast raiet männi- ja kuusekändudel tõrjeks biofungitsiidi Rotstop. Biopreparaat sisaldab hiidkooriku eoseid, mis on juurepessu konkurent ning takistab kändude pessuga nakatumist.

Kuigi need seened tekitavad meie majandusmetsadele olulist kahju, on neilgi meie metsade ökosüsteemis oluline roll. Näiteks, kui sooviksime pimedad majanduskuusikud looduslikumateks muuta, oleks juurepess üks tõhusamaid metsa taastamise agente. Nad tekitavad metsaelustikule olulisi häile ja lamapuitu.

Eesti loodusteadlase Tuul Sepa raamatut lugedes – Laura Väliku intervjuu Meeri Ehandiga

**Kirjaliku intervjuu küsimused
koostas Laura Välik
Küsimustele vastas Meeri Ehandi
Sissejuhatuse koostas Irene Volk**

2025 on Eesti Raamatu Aasta – 500 aastat möödub esimese eestikeelse raamatu ilmunisest. Sügiseses Rohelehe numbris oli raamatusoovituste hulgas Eesti loomaökoloog Tuul Sepa raamat „Loodavad loomad muutuvus maailmas“.

Raamatuaastaga seondult avaldamine ajakirjanik Laura Väliku ja Kohila Gümnaasiumi 1.–6. klassi õppealajuhataja Meeri Ehandi vahelise kirjaliku intervjuu, mis on inspireeritud Tuul Sepa raamatu lugemisel tekkinud mõtetest. Ettepanekut intervjuuks vahendas Irene Volk Keskonnahariduse Keskusest.

Laura Välik (LV): Miks nõustusid Rohelehe raamatusoovitusest kinni haarama?

Meeri Ehandi (ME): Ma kipun arva-
ma, et seda raamatut ma ilmselt muul
viisil ei oleks märganud raamaturiiu-
litel. Pigem olen kaldunud pedago-
gika, psühholoogia, aju ja õppimist
käsitlevate raamatute maailma. Ma ei
teadnud, et Tuul Sepp on nii põnev
teadlane ja oskab väga muhedalt, sü-
damlikult ja huvitavalt oma tööst ja
loomusest kirjutada. Seega ma ilmselt
lihtsalt usaldasin Irene soovitusi ja
võtsin pakkumise vastu, sest uued väl-
jakutsed ning julgus neid vastu võtta
on see, mis arendab. Ja kui nüüd järele
mõelda ja seostada vastust sellele kü-
simusele raamatuga, siis tuleks vastu-
se leidmiseks uurida üht minu lem-
mik peatükki selles raamatus: “Kas
abivalmidus on loomade loomuses?”.
Ehk väga lihtsalt öeldes, kui me püüa-
me olla lahked ja vastutulelikud, siis
me saame suure kuhjaga head tagasi.
Mina sain, sest selle raamatu lugemine
oli üks väga põnev, kaasahaarav tee-
kond ja pakkus suure elamuse.

LV: Milline oli Sinu jaoks "Loovad loomad muutuvad maailmas" raamatu lugemise kogemus?

ME: Mul on nii hea meel ja olen ääretult tänulik, et see raamat minu kätte jõudis. See kõlas kokku nende mõtete-ga, mida ma olen mõlgutanud inimese rollist ökosüsteemi osana, kuidas me laias laastus vastutustundetult ja egoistlikult oleme suhtunud elavasse meie ümber, kui vaadata kogu maailma tervikuna. Me oleme olnud ahned tarbijad ja tohutud raiskajad. Samas, nagu Tuul Sepp ise rõhutab, on tema eesmärk kirjutada optimistlik raamat – me kõik saame hoolitseda selle eest, et olla teadlikumad, märgata teisi elusolendeid enda ümber, hoolitseda selle eest, et ka neile jääks ruumi meie kõrval ning puhast, rikkumata loodust ja ressursse, sest liigirikkus tagab ka meile parema keskkonna eluks. Oma lugude kaudu loomade loovusest kohanemisel keskkonnaga näitab ta, kuidas looduses on kõik omavahel seotud ning kui kellelgi on halb siin keskkonnas, siis tegelikult on halb kõigil teistel ka. Ja me ei pea tegelikult loobuma paljust ja tegema väga raskeid valikuid, vaid väikeste

Meeri Ehandi. Foto: Irene Volk

sammudega, teadlikuma suhtumisega ja teadlikemate valikutega, paremini läbi mõeldes saab igäüks meist teha ära palju selleks, et elurikkus säiliks ja ka suureneks. Raamatust leiab väga palju häid mõtteid, kuidas saab igäüks ise luua väikeseid muutusi. See on mõtteviisi muutus – olla rohkem loov, arvestav, teadlik sellest, et elurikkus Maal on meie kõigi asi ja vastustus, vot sellest sõltub meie heaolu. Me olema tehnoloogia abil teinud tohutu hüppe teaduses, nüüd on viimane aeg seda teadmist tuua kõigi inimesteni – ennekõike noorteni, kes teevad otsuseid tulevikus – mõistetaval viisil, lihtsas keeles, põnevalt ja kaasahaaravalt, sest tulevik sõltub kõigi inimeste teadlikkusest. Teadlaste missioon on jagada seda, mis nad teavad, sest nemad üksi ei suuda luua vajalikku muutust, kui need, kes otsustavad ja tegutsevad, ei mõista. Natukene pikem pilk tulevikku!

LV: Millise mõtte võtad kindlasti enda jaoks kaasa? Milline mõte või teadmine oli raamatust Sinu jaoks päris uus?

ME: Ma ei teadnud, et lindude söögi- majade kaudu levivad nii parasiidid ühelt peremees organismilt teisele kui ka haigustekitajad. Iseenesest loogiline kui järele mõelda, kuid ise ei tule selle peale. Raamatust sain teada, et Põhjamaades on lausa ligi pool rohevintide populatsioonist hukkunud trihhomonoosi tõttu, mis põhjustab kõriturset ning lind ei saa enam toituda. Seega peab lindude söögima- ju kindlasti korralikult hooldama. Uus oli teadmine, et varahommiku- ne laul, mis meid kevadeti tervitab ja rõõmustab, on tegelikult suur võistlus kõige paremate partnerite välja- limiseks. Kes suudab tühja kõhuga, karges hommikus ja madala ener- giatasemega kõige kõvemat ja kauni- mat heli tekitada, see on väärt kaas- lane pesakonna üleskasvatamiseks. Veel pani mõtlema arutlus jahipida- mise üle. Näiteks kui kiskjate saakloo- madeks satuvad ennekõike nõrgemad loomad, siis jahipidamisel sihitakse uhkemaid ja suuremaid isendeid, mis hundikarja puhul võib olla ka üks mitmetest põhjustest, miks satuvad nad üha enam konflikti karjakasvata- jatega, sest “kogenud vanad hundid ei hoia enam noori rumalukesi kontrolli all.”

LV: Milline Tuul Seppa jagatud mõtetest on Kohila vallas Sinu arvates hästi teada ja rakendatud?

ME: Kohila ja teised suuremad asulad vallas on uppunud rohelusse, kui linnulennult vaadata. Siin ei ole palju suuri kortermaju ja kui on, siis nende ümber on palju rohelust. Eramajade ümber on kaunid aiad, rohkelt viljapuid, mis kevadeti õitsevad. Kohila alevis on palju parke suurte vanade puudega, neid hoitakse ja hooldatakse ning need pakuvad häid pesitsuspaiku lindudele. Ka teistes asulates ei anna valla aednik kergekäeliselt võimalust suuri puid maha võtta, selleks peab ikka väga hea põhjus olema. Valla poolt on rohealade hooldus läbimõeldud – nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik, mis jällegi aitab hoida liigirikkust. Me võime maitse üle vaielda, kuid siin jällegi on oluline vaadata looduskeskonda mitte ainult inimese pilguga, vaid ka seal elavate loomade vajadustest ja heaolust lähtuvalt. Selle mõistmiseks tasub kindlasti kätte võtta Tuul Sepa raamat, millest siin räägime.

Keila jõgi on üks põnev ökosüsteem Kohilas – pakub ka kooliõpilastele palju võimalusi õppimiseks ja uurimiseks. Karjääre on taastatud ja loodud on võimalused puhkamiseks ja põnevateks tegevusteks, nt Alesti karjääri vanem osa koostöös erasektoriga. Siin püütakse kaitsta loodusressursse ja mitte anda kergekäeliselt lube kaevandamiseks – vajadus keskkonda lõhkuda peab olema väga põhjendatud. Siin on mitmekesine loodus, metsad, rabad, jõgi, rabajärved, rohu- ja põllumaad. Mis nüüd päris suuresti keskkonda ümber kujundab on Rail Baltica tras-sikoridor ning suured viaduktid, mis rajatakse – neid muutusi saame jälgi-da reaajas. Kuidas see kõik lõpuks ökosüsteeme mõjutab, me näeme aastatega. Siin jääbki loota loomade loovusele ja kohanemisvõimele, näi-teks ökoduktide kasutamine erinevate piirkondade vahel liikumiseks, et vältida löksu jäämist. Tõenäoliselt hakkame asulates rohkem segadusse sattunud metsloomi nägema. Seda enam tuleb meil läbi mõelda, kuidas säilitada loomadele elamiskõlbulikke ja väärtuslikke metsapiirkondi, säilita-da ühendusi nende vahel ja võimalusi liikumiseks. Võttes tuleb alati ka tagasi anda ja mitte nii nagu inimesele mu-gav, vaid silmas pidades ka teiste vaja-dusi ja heaolu enda kõrval.

LV: Millise mõtte paneksid raamatust inspireerituna aga Kohila valla elu kujundajate südamele?

ME: Ma arvan, et Kohila valla elu kujundab iga Kohila valla elanik oma igapäevaste otsustega, lisaks muidugi volikogule ja vallavalitsusele, kes kujundavad raamid, milles me oma otsuseid ja valikuid teeme. Mulle nii meeldib, kuidas eesti rahval on igaks elujuhtumiks varnast võtta sobiv varasõna. Ja ei ole vahet, mitmendas saajandis me elame – need on ajastust sõltumatud ja universaalsed. Üheksa korda mõõda, üks kord lõika. Ja kui

seda peegeldada Tuul Sepa raamatu kaudu, siis enne otsustamist vaata asjaolusid mitmest vaatenurgast, enne kõike teiste elusolendite vaatenurgast.

Me inimestena peame lugu üksteise kodudest ja ei lähe sinna asju korraldama nii nagu meile meeldib. Kahjuks me unustame väga sageli, et lisaks meile on see keskkond koduks väga paljudele teistele liikidele – nemad on tegelikult inimese tegutsemisele vastupanu mõttes väga abitus seisus, mis tähendab, et nende heaolu sõltub otseselt sellest, kui vastutustundlikult inimene käitub. Nagu autor kirjutab, on loomad loovalt suutnud leida lahendusi keskkonna muutustega toime tulemiseks, aga ka sellel on piir. Inimene on ammu juba ületanud selle piiri ja põhjustanud tohutu liikide väljasuremise Maal. Kuna teadlikkus on madal ja see näiliselt meid veel väga palju ei mõjuta, siis me ei pane seda oma igapäevaseid toimetusi tehes tähele. Me peame teadlikult hakkama jätma ja looma ruumi ka teistele liikidele enda kõrval.

Siin, Kohila vallas, on näha, et püütakse arvestada ja hoida loodust ning samuti pannakse rõhku elanike teadlikkuse suurendamisele. Kohilasse on valla toetusel loodud Kohila Keskkonahariduse Keskus. Lasteaiad ja Kohila gümnaasium on liitunud Rohelise Kooli projektiga. Iga laps, kes alustab kooliteed 1. klassis, istutab kooli metsa oma puu. Samuti on koolis väga palju erinevaid tegevusi ja õppekäike seotud looduse uurimisega, oleme aktiivsed KIK-i projektide taotlemisel, me osaleme UNESCO ühendkoolide Läänemere projektis, mis on suunatud noorte keskkonnateadlikkuse suurendamisele. Kool püüab teha võimalikult palju, et tõsta laste teadlikkust loodusest ja selle hoidmise vajadusest.

LV: Milline raamatu peatükk võiks kõige enam kõnetada just noori lugejaid? Miks?

ME: Ma panin märkmepaberi raamatu peatüki "Kas abivalmidus on loomade loomuses?" juurde, kus on näide varestest, kes siili üle autotee aitab. Me oleme tõmbumas rohkem endasse, kadumas virtuaalmaailma, muutumas järjest egoistlikumaks, seades enda isikliku heaolu väga tugevalt ettepoole teiste heaolust, sest elu on võrreldes sajanditaguste väljakutsetega läinud kergemaks ja ressursid kättesaadavamaks. Meil justkui ei ole teisi nii palju vaja, on tekkinud kujutelm, et saab ka üksi hakkama. Aga me oleme sotsiaalsed loomad, meie vaimne heaolu sõltub meie headest suhetest kaaslastega. Ei ole kunagi varem nii palju räägitud vaimsest tervisest! Head suhted aga põhinevad koostööl, üksteise abistamisel. Endiselt on hinnas need inimesed, kes on lahked ja toetavad, kes ergutavad ja ütlevad hästi. Kibedusest, kadedusest ja konkureerimisest läbiimbunud keskkonnas ei saa tegelikult keegi ennast tunda turvaliselt ja hästi. Ühiskonnas oleme jaotunud erinevatesse koostööd tegevatesse gruppidesse, näiteks töökollektiiv ja selle sees olevad väiksemad töögrupid, klassid koolis, perekonnad suguvõsajärgi. Nagu Tuul Sepp kirjutab "Tea, et

koostööd tegeva grupi iga liikme heaolu sõltub sellest, et meie hulgas oleks võimalikult vähe pahatahtlikkust, petmist ja ülejalatööd. Selleks ei pea olema doktorikraadiga teadlane, et seda kõike taibata. Vares, kes siili üle tee aitas, teab seda sama hästi.” Headus, lahusus, sõbralikkus ja valmidus koostööd teha on endiselt hinnas.

LV: Kui tihti mõtled Sina sellest, mida mõtleb mõni teine loom, lind, kala või putukas?

ME: Ikka mõtlen. Mul on elu jooksul olnud mitmeid erinevaid lemmikloomi, lisaks näen oma koduaknast toimetamas väga erinevaid loomi, linde. Võib-olla ei mõtlegi ma nii palju sellele, mis nad mõtlevad, kuivõrd just, mida nad tunnevad. Kuidas nende mõttetöö kajastub käitumises. Lemmiklooma puhul me ju püüame ära tabada, kas ta saab aru, mida me talle teada anda tahtsime, milline on tema meeleolu, mida ta meilt ootab, mida ta meile teada tahab anda. Loomad väljendavad end kehakeele kaudu, meie suhtleme nendega kõnega – need on kaks väga erinevat suhtlusviisi ja ometi me kuidagi saame üksteisest aru.

Mulle tundub, et kui me suhtleme lemmikloomadega, siis paneme alateadlikult rohkem värvi häälede, kehakeel on ilmekam ja nii nad õpivad meid mõistma. Lemmikloomadega koos kasvades ja looduses liikudes saab laps kaasa hoolimise ja õrnuse teiste elusolendite vastu. Nagu Tuul Sepp arutab, tuleks meil arvestada sellega, et kõik loomad tunnevad valu. Loomad ei näita valu välja nii nagu meie, sest ühelt poolt, neil ei ole mõtet seda teha, sest ega keegi aida ei oska, ja teiselt poolt, kõik on kellelegi saagiks ja demonstreerides, et sul on valu, näitad ka välja, et oled nõrk ja haavatav, oled kerge saak. Peame lastele eriti õpetama, et loomadel on ka valu, nemad saavad haiget nagu meiega ja ei tohi teistele valu põhjustada. Kui loom juba näitab välja, et on valu, nt lemmikloom, siis see on väga suur valu meie mõistes.

LV: Tuul Sepp võtab raamatu koku järgmiste sõnadega: “Peamine arusaam, mille ma ise oma teekonnalt ja loodetavasti ka teie siit raamatust kaasa võtate, on see, et looduskeskonna hoidmine peab olema kõige muu alus. Ka jätkusuutlikku arengut ei kirjeldata enam kui kolme jalaga taburetti, kus keskkond on vaid üks element ühiskonna ja majanduselu kõrval. Ei. Loodus on kõige alus ja jätkusuutlik areng on püramiid. See toetub hästi hoitud looduskeskonnale.” Kuidas sulle tundub, mil moel loome täna sellest põhimõttest lähtuvat tulevikku? Kas noortel on lootust kohtuda tulevikuga, kus loodust peetakse kõige aluseks?

ME: Mulle tundub või siis ma väga tahaksin seda uskuda, et järjest enam hakkavad majandusnimeste kõrval sõna saama ja ehk ka kuuldavaks saama loodusteadlased. Ma väga loodan, et 50 aasta pärast me ei pea tõdema, et teades kõike seda, mis me ökosüsteemide toimimise kohta teame praegu, pole me ikkagi piisavalt

teinud, et peatada massilist väljasu-remist ja elupaikade hävimist. Tuul Sepp viitab 60ndatel Rachel Carsoni poolt kirjutatud raamatule “Hääletu kevad”, mis juhtis tähelepanu põllu-majanduses kasutatavate mürkide mõjule. Nüüd on Tuul kirjutanud raamatu, et meie kõrval elavate loomade elupaikade ja heaolu kaitsmise vajadusele tähelepanu pöörata. Mulle tundub, et see raamat peaks

saama kohe koolis loetava kirjan-duse nimekirjas. Meil on mitmeid suurepäraselt kirjutavaid teadlasi, kes käsitlevad just noorte põlvkonda ja tulevase põlvkondi puudutavaid teemasid, näiteks Tuul Sepa kõrval kindlasti ka Jaan Aru. Lisaks ilukir-jandusele peab noorte kätte jõudma populaarteaduslik kirjandus, mis aitab mõista seda, mis toimub praegu, kus on nende muutuste põhjused ja

kuhu see meid viib. Tuul Sepa ja Jaan Aru ühiseks teemaks on loovus. Tuul Sepa raamatus siis rõhuasetusega loomade looval lähenemisel lahen-duste leidmisele looduses tekkinud kitsikusele nii elupaikade kui eluks vajalike ressursside näol. Neurotead-lane Jaan Aru kirjeldab oma raama-tus “Loovusest ja logelemisest” aga inimese loovust – kuidas, millistes olukordades ja tingimustes meil teki-

vad uued, loovad ideed ja kuidas nu-timaailm mõjutab inimese loovust, kui tundlik on lapse aju nutivahen-dite löksudele. Mõlemad kirjutavad väga köitvalt ning neid raamatuid on hea, lodus lugeda. Teadlastena jä-tavad nad ruumi mõtisklemiseks ja arutlemiseks, ei suru arvamust pea-le, ei anna hinnanguid ja lugeja saab esitatud faktide ja selgituste põhjal enda arvamuse ise kujundada. Ma

arvan, et iga noor, kes saab tulevikus lapsevanemaks, peaks lugema Jaan Aru ja Tuul Sepa raamatuid selleks, et ühelt poolt osata kasvatada last viisil, et tal on toetav keskkond saada vabaks loovaks inimeseks, ja teiselt poolt omandada oskus märgata teisi olevusi enda kõrval, olla nende vastu õrn ja hooliv. Kõik algab kodust.

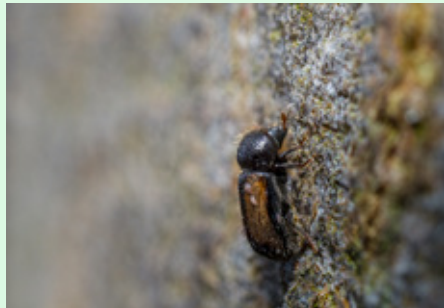
Kuuse-kooreürask (*Ips typographus*) – pisike, kuid võimas putukas!

Kadri Rüttnann

Käes on kevad, ilmad lähevad jär-jest soojemaks ja varsti ärkavad ka pinnases talvitunud kuuse-kooreüraski mardikad, kellest saavad hiljem üraskid. Nende lendlus ja haude rajamine algab siis, kui õhutemperatuur on tõusnud 15–20 kraadini. Ta on pisike, umbes viie millimeetri pikkune mardikas, kes elab ja toitub suurema osa oma elust keskealiste ja vanemate kuuskede tüvekoore all.

Miks on meil üraskite arvukus plahva-tuslikult tõusnud? Ürask asustab reegli-na nõrgaks jäänud puud. Meie puistutes jäävad kuused nõrgaks kliimamuutuste tagajärjel, sest viimased suved on olnud väga soojad, pikad ja põuased, soojad on olnud talvedki ning kõik need tingimused annavad üraskitele soodsa aluspinna paljunemiseks. Metsade majandamisel ei arvestata sagenenud põudadega, päikese-suunaga, tuulesuunaga ning meil on liiga palju monokultuurseid puistuid. Ürask on väga soojalembeline ja häiringute servad, mis on päikesele ja tuulele avatud, on neile suureks magnetiks. Nõrgaks jäänud kuusk hakkab lõhnama teisiti ja see on märgu-anne üraskile, kes tunneb seda lõhna juba väga kaugelt. Tervet puud on üraskil raske asustada, sest ta upub lihtsalt kuuse poolt väljutatava puuvaigu sisse ära, kuid nõrge-nenud puu ei suuda vaiku nii palju eritada ja on kergem saak.

Isamardikad närivad puu koorde um-bes millimeetrise läbimõõduga ümmar-guse sisenemisava ja selle alla väikese laiendi ehk paarituskoha. Igale isasputu-kale järgneb paarituskotta üks kuni kolm

Kuuse-kooreürask. Foto: Eimar Kull

emasmardikat, kellest igaüks närib koor-de piki tüve ühe emakäigu, mille mõle-masse serva munetakse kokku 40 kuni 60 muna, millest kooruvad vastsed. Iga vastne kaevandab risti emakäiguga veidi lookleva vastsekäigu ja selle lõpus „nuku-hällis“ vastne nukkub. Kohe pärast haude rajamist lahkuvad vanamardikad puult ja rajavad uuele puule sõsarhaude. Üraski noormardikad kooruvad nukust alates juuni keskpaigast või lõpust ja lähevad talvituma pinnasesse alates augustist või varemgi. Varajase ja sooja kevade korral toimub haude rajamine varem, haue are-neb kiiremini ning kõik juunis koorunud noormardikad ei lähe talvituma. Osa nen-dest lendab uutele puudele ja rajab haude samal aastal – enamasti juulis, vahel au-gustis. Ja kui pärast sooja juulit on väga soe august, võib areneda ka kolmas põlv-kond. Seega areneb kuuse-kooreüraskil kaks või harva isegi kolm põlvkonda aas-tas. Alati ei suuda üraski teine ja kolmas põlvkond täielikult välja areneda ja tal-veks vastse- või nukustaadiumi jõudnud isendid hukuvad kuuse koore all. Sellest hoolimata ei ole üraskite asustatud puud enam elujõulised.

Üraskitel on olemas ka looduslikud vaenlased putukate näol, näiteks harilik sipelgmardikas, kahetiivaline üraskikär-bes jt, kes vastsena ja valmikuna liiguvad üraski käikudes ja söövad nende mune ja vastseid. Lindude hulgas on nende vaen-lased rähnid, eriti laanerähn. Sellepärast ei tohiks me üraski poolt asustatud puid kohe metsast välja viia, sest muidu ei saa üraskite looduslikud vaenlased, kes elavad ja paljunevad üraski käikudes, oma aren-guetappe läbida ja hukuvad. Siinkohal lähevadki vastuollu meie Kliimaministeer-iumi, Keskkonnaagentuuri ja Keskkon-naameti väljatöötatud üraski tõrjemeet-med ja putukateadlaste soovitusel.

Tuleviku perspektiivis peaksime rajama või hooldama metsa nii, et tekiks liigi-liselt mitmekesised puistud. Mitmekesine mets, kus leidub mitut liiki puid, putukaid ja linde, on vastupidavam nii põuale kui ka kooreüraskile. Puuliikide mitmekesi-sus pikendab vahemaid, mida ürask peab läbima, et leida elupaigaks sobiv kuusk. Metsi ei tohiks liigselt kuivendada, sest kuivendatud metsad jäävad põua ajal kii-resti veepuudusesse ja muutuvad nõrgaks. Metsade majandamisel peaksime enam arvestama vanade metsamehetarkustega, st tuule- ja päikesesuunaga.

Lõpetaksin putukateadlase Urmas Tar-tese sõnadega „Ürask on oma olemuselt looduslik metsamees, ta tuleb ja kiirendab eluvõitluses nõrgaks jäänud puude välja-raiumist, et tagada tugevamatele paremad tingimused.“ Ja „Terves metsas on alati ka mõõdukalt üraskeid!“

Looduskaitaja lood “Naabrite tüli”

Hetti Kask

O n olnud igasuguseid kummalisi ja imelikke juhtumisi, mis ise-loomustavad looduskaitse alast arengut, tegevust ja igapäevaelu 28 aasta jooksul, aastatel 1980 – 2008, mil selles valdkonnas sai ihu ja hingega töö-tatud lootuses, et meie elukeskkond saab paremaks, puhtamaks ja ka õiglasemaks.

Pöörduti kirjaliku kaebusega Mahtra Ro-helise Vööndi Metsamajandisse, et naabri poolt on toime pandud jöhker looduskaitse alane rikkumine, mille eest tuleb koheselt vastavad meetmed tarvitusele võtta. Pöördumine oli tõsine ja mitteamonüümne ning sain selle oma töölaual direktori poolse kirjaliku korraldusega: “Selgitada olukord”. Sõitsin siis rikkumiskohale olukorda sel-gitama. Kuid enne, kui mu jalad jõudsid sündmuskohal maad puudutada, sain mind ootavalt kirja autorilt esimese rünnaku kätte, et kui ma nüüd kohe momentaalselt

midagi ette ei võta, siis tema kaebab minu peale. Reageerisin rünnakule kiiresti ning soovitasin tal kohe kindlasti kaevata ja või-malikult kõrgele, kuid palusin arvestada, et lahendama seda keegi kaugelt ja kõrgelt ei tule, vaid see tuleb meil ikka kohapeal ära klattida. Sellega oli mul õnnestunud tekitada väike segadus agressiivselt meeletatud kodaniku peas ja sain vaadata, milles on asja tuum.

Olid kaks kõrvuti asetsevat maanteeäär-set krunti. Ühe krundi suurele väravale oli naaber ladunud ette korraliku puuriida ja sellega blokeeritud väljapääsu. Välja pää-semiseks oli jäänud väike jalgvärv maan-tee poolsele küljele. Blokeeritud väravaga naaber aga istutas vastumeetmena blokee-rija krundilt väljapääsuteele põlvkõrgus-test mändidest tiheda rea. Seepeale tõm-bas puuriidaladujast naaber kõik istutatud männid oma tee pealt välja ning viskas mi-nema. Viimane tegevus oligi ajendiks kaebusele haljastuse pahatahtliku hävitamise

kohta Kohila alevi territooriumil.

Segadus suurenes veelgi, kui hakkasin huvi tundma, kuskohast on männistikud välja kaevatud ning kas võib olla tegemist vargusega kõrvalasuvast riigimetsast. See küsimus vastust ei saanud. Tõin veel juurde asjaolu, et männid istutati maantee kaitset-sooni niidetavale alale ja sellises kohas poleks nad kindlasti säilinud. Ja üldse maantee äärde suureks kasvavate metsapuude istuta-mine ei ole mõistlik tegevus ja nõuab koos-kõlastamist.

Lõpuks soovitasin vastastikuse kiusami-se ja jonnii ajamise lõpetada ning tegeleda mõistlike asjadega, sest mõlemad olid tei-neteise õiglustunnet riivanud. Mõistlikuks asjaks lugesin ka puuriida äraviimist naabri värava eest. Ja kui on siiski ületamatu soov kiusu ajamiseks, palusin pöörduda kohtu poole. Sellega lugesin olukorra igakülgset selgitatuks ja rohkem sellega ei tegele-nud.

Põllult tarusse: kuidas pestitsiidid mõjutavad mesilaste tervist?

Ketlin Sults

Igal aastal koostavad gümnaasistid gümnaasiumi lõpetami-seks uurimis- või praktilise töö, mille teema valikul lähtu-takse isiklikust huvist. Mind on alati huvitanud loodus ja sel-les toimuvad protsessid. Seetõttu keskendusin oma uurimistöös teemale, mis on nii ökoloogiliselt kui ka majanduslikult kriitilise tähtsusega: pestitsiidide negatiivne mõju mesilastele.

Töö eesmärk oli välja selgitada, kuidas põllumajanduses ka-sutatavad taimekaitsevahendid mõjutavad mesilaste tervist ja eluiga. Selleks analüüsisin nii Eesti kui ka rahvusvahelisi tea-dusuuringuid ning intervjuueerin Eesti mesinikke. Tulemused ei olnud üllatavad, küll aga häirivad. Pestitsiidid mitte ainult ei lühenda mesilaste eluiga keemiliste ainete organismi sattumise tõttu, vaid mõjutavad ka nende käitumist – mesilased muutuvad agressiivsemaks.

Eriti tähelepanuväärne oli mesinike väljatoodud probleem, et pestitsiidide kasutamisele kehtestatud regulatsioone eiratakse pidevalt. Pritsimistõid tehakse sageli päevasel ajal, kui mesilased on aktiivselt korjel, mistõttu satuivad taimekaitsevahendid otse-kontakti tolmeldajatega. Pestitsiididega saastunud õietolm kan-dub tarudesse, jõudes seeläbi ka järglaste organismi.

Ühe lahendusena töid küsitletud mesinikud välja vajaduse parema ennetustöö ja teavitamise järele – mesinikke tuleb eel-nevalt hoiatada, et nad saaksid korjet piirata. Samuti rõhutati sõltumatute uuringute tähtsust, et selgitada välja, milliseid ke-mikaale tegelikult kasutatakse. Sageli segavad põllumehed eri-nevaid taimekaitsevahendite omavahel, mille tegeliku mõju üle on pea võimatu ülevaadet omada.

Pestitsiidide mõju mesilastele ei ole pelgalt teaduslik prob-leem, vaid küsimus, mis mõjutab kogu ökosüsteemi ja toidu-tootmist. Kui regulatsioonide eiramine jätkub, võib see viia ka-tastroofiliste tagajärgedeni nii mesilaste kui ka põllumajanduse tuleviku jaoks.

THE NERVOUS SYSTEM AND THE EYE.

123

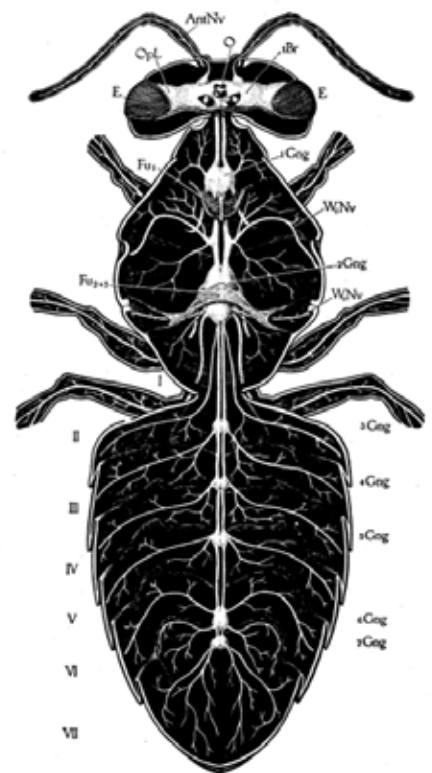

FIG. 52.—Nervous system of worker, dorsal view.

Töomesilase närvisüsteem. Ganglionide järjestus peast tagakehani.

Allikas: <https://www.buzzaboutbees.net/do-bees-have-a-central-nervous-system.html>

Kohila Keskkonna- hariduse Keskuse raamatusoovitus

„Eesti Loodus“ Tõnu Õnnepalu
Kirjastus Paradiis 2022

“Eesti loodus on matk mööda mu elu tuttavaid ja armsaid paiku”, kirjutab Tõnu Õnnepalu. “Imelik, et alles siis, kui heidad pikali ja paned silmad kinni, hakkad kuulma. Seda tuule vaikset mühinat rabal.” “Kuulates, lihtsalt kuulates seda augustilõpu tuult, ise raba laudteel siruli, silmad kinni, pole ma enam mina. Pole ka inimene. Unustan need mõlemad korra. Minaks olemise vaeva ja inimeseks olemise valu. Hea on korra olla mitte kumbki ...”

Odav osta, kallis kanda

Laura Välik

18. sajandi polühistor Benjamin Franklin tabas huvitava mõtte: „Kehva kvaliteedi kibedus püsib kaua pärast seda, kui odava hinna veetus on ununenud.“ Küllap oli Franklin ostnud midagi odavat ja kibedalt kvaliteeditut. Sama mõtte leiame aga ka hästi tuntud ütlusest: „Ma ei ole piisavalt rikas, et osta odavaid asju.“

Kes on piisavalt rikas, et osta odavaid asju? Miks osutub odavate asjade ostmine kalliks?

Sõnaga odav ei kirjeldata mitte ainult asja, mis vähe raha maksab, vaid ka asja, mis on väärtusetu, tühi või labasusse kalduv – nii kinnitab meile Eesti keele seletav sõnaraamat. Odav võib seega tähendada asja, mida ei saa kaua kasutada ja mis muutub kiiresti koledaks või asja, mis ei täida oma esialgset otstarvet. **Kehva kvaliteedi kibedus** tabab meid näiteks siis, kui uus püksipaar venib pesukorraga välja või suvine pluus ajab hoopis rohkem higistama. Raha kulus odavale asjale.

Praeguse majanduse üks põnevamaid paradokse seisneb aga selles, et **odava asja võib osta ka kalli raha eest**. Majandussüsteemis, kus iga kaupmees tahab üha rohkem ja rohkem müüa, ei saa isegi kallima hinna puhul olla kindel toote kvaliteedis – asi peab muutuma väärtusetuks, et inimene ostaks uue. Majanduskasv (majanduse lõputu kasv) tekib siis, kui ostetakse üha rohkem ja rohkem – ei piisa sellest, et ostetakse sama palju kui varem. Planeedil, mis ei kasva, on lõputult kasvav majandus aga vähkkasvaja sarnane pahandusetekitaja.

Juba möödunud sajandil kirjutas filosoof Ivan Illich ettenägelikult vaesuse moderniseerimisest. Kui kunagi sundis vaesus parandama, siis **tänapäeva majanduses tähendab vaesus hoopis kvaliteedituid asju, mida ei ole võimalik parandada**. Kohustust üha tarbida ja tarbida – majanduskasvu maksab kinni just odavate asjade tarbija. Ligipääs tõelisele kvaliteedile, kaua-

kestvatele asjadele, on aga liikumas peaaegu eranditult raharikastesse kättesse. Odavaid asju (ka kalli hinna eest) on saada palju, kuid väärtuslikku tuleb otsida tikutulega!

Kunagi oli asju vähem (ja ka liiga vähe), kuid asjad olid kvaliteetse-

veekindlaks. Üks või kuulsamaid valmistajaid, Barbour, pakub absoluutselt iga või osa parandamise võimalust – krae vahetusest nõõbiakude tugevdamiseni. **Kangas on niivõrd kvaliteetne, et seda on võimalik parandada!**

Kvaliteeti tundev silm tunneb materjali kvaliteedi ära ka fotolt.

mad. Põlvest põlve parandati väärtuslikku. Odavate asjade saabumise muutus paljude silmis vana asi koledaks ja parandamine vaesuse häbiväärseks sümboliks. „Uus ja uhke!“ (kasvõi odav ja kvaliteeditu) kõlas uus deviis. **Kas moodsa majanduse parim turundustrikk?** Teatud raharikastes põlvkondades on aga alati osatud hinnata kvaliteeti – parandamist (ja selle julget näitamist), kauakestvust, mööbli parandamist, vanu asju, millel on oma lugu.

Kas neilt, kes on ise elusloodust odavateks toodeteks vorpides ja massidele maha müües raharikaks saanud, on **õppida midagi ka tõelise jõukuse kohta?**

IKEA asutaja Ingvar Kamprad ostab riideid kirbuturult (kus võib veel harva kohata kvaliteeti) ja sõitis kuni hilise eani 1993. aasta Volvoga, igasuguse häbita. Briti aristokraadid ja James Bond on aga kuulsad inglise või austajad (*English country jacket* või *Barbour jacket*). Jakk on valmistatud puuvillast ning vahatatud

Kvaliteet on muutunud harulduseks! Kas teame üldse, millised materjalid on kvaliteetsed (sh looduslikud ja tervisele ohutud)? Kas jätkame odavaid asju (ka kalli raha eest) tarbides raharikaste üha rikkamaks tegemist ja kvaliteedist loobumist? Kuidas saame tuua kvaliteedi tagasi ning astuda sammu vabamaks üha lõpmatumaks muutuvast tarbimise ahelast? Kas mäletame veel, kuidas valmistasid kvaliteetseid kangaid ja muid materjale meie esivanemad? **Kes oskab parandada?**

Kui sina oskad parandada ja oled valmis mõistliku hinnaga pakkuma või ka vahetama (nt teenus teenuse vastu) parandamisteenust (ükskõik, millise asja), anna endast märku Facebooki grupis **Kohila valla parandajad** ja/või Kohila Keskkonnahariduse Keskuse e-posti aadressil khk@kohila.edu.ee. Ühendame Kohila valla parandajad, et teha üheskoos esimene samm kvaliteedi hoidmise suunas.

Südametsi on looduses liikuda!

BINGO

Kohila Keskkonnahariduse Keskus kutsub Sind liikuma ja märkama! Võta vastu väljakutse ning pane end proovile – kas suudad aprillikuu jooksul koguda täismängu?

JALUTASIN SÕBRAGA	NÄGIN KEILA JÕEL SÕTKAST	AVASTASIN KOPRA JÄLJED	MÄRKASIN KÕNDISTATUD PUUD
SAIN ÜHE PÄEVAGA 10 000 SAMMU	TEGIN ÜHE TAIMETOIDU PÄEVA	TEGIN AIATÖID	KANNAN KAASAS ENDA JOOGIPUDELIT
SORTEERIN JÄÄTMEID JA VIIN JÄÄTMEJAAMA	SILMASIN ESIMEST LIBLIKAT	NÄGIN METSA ALL SINILILLI	VAATASIN ÜLE KOHILA PAISUD
PLOGGING *	LÄBISIN AVASTUSRAJA	KÜLASTASIN VANADE JA NOORTE SAART	KÄISIN POES OMA KOTIGA.

*KEKKONNASÕBRALIK LIIKUMISVIIS, KUS JOOSTES VÕI KÕNDIDES KORJATAKSE ÜLES TEELE JÄÄV PRÜGI.

KOOSTAJA: MIRELL VINNAL

Kohila avastusraja peidetud aarded ootavad avastamist

Kohila Keskkonnahariduse Keskus

Kohila Keskkonnahariduse Keskus on liikumiskuu raames teinud põneva uuenduse avastusraja. „Keila jõgi Kohila südames“. Nüüdsest saavad seiklushimulised matkajad lisaks kaunile loodusele ja harivatele teadmistele avastada ka peidetud aardeid.

Kolm peidetud aardekarpi asuvad raja punktides 5, 7 ja 14 – umbes 10 meetri raadiuses. Leidjaid ootab lisaks avastamisrõõmule ka uus teadmine. Oluline on, et pärast leidmist ja avastamist asetatakse aardekarpi täpselt samasse kohta tagasi, et ka teised matkajad saaksid selle leidmisest rõõmu tunda.

Lisaks sellele seiklusele pakub Kohila Keskkonnahariduse Keskus veel kolme virtuaalset avastusrada Kohilas ning kuute rada Raplamaa teistes valdades, mis kõik on kättesaadavad veebikeskkonnas www.avastusrada.ee. Need rajad tutvustavad piirkonna pä-

Loodusringi lapsed avastusrajal „Keila jõgi Kohila südames“ Foto: Mirell Vinnal

rimust, õpetlikke lugusid ja kaunist loodust, aidates esile tuua nii unustatud kui ka vähe tuntud paiku.

Otsi üles Kohila Keskkonnahariduse Keskuse rajad veebikeskkonnas, registreeru mängu ja alusta avastamist – looduses liikumine toob rõõmu nii kehale kui ka vaimule!

Eestis algab uudne geeniuuring südamehaiguste tõhusamaks ennetamiseks

Eesti geenivaramu saadab alates tänasest valitud geenidonoritele kutseid osaleda ulatuslikus südameinterviue uuringus. Eesmärk on selgitada välja, kas südamehaigusi saab tõhusamalt ennetada geeniriski põhjal määratud raviga. Raplamaalt kutsutakse uuringusse 54 geenidonorit.

„Geeniandmete uuringutest on selgunud, et lisaks tuntud riskifaktoritele nagu kõrge vererõhk, kõrge kolesteroolitase, suitsetamine ja ülekaal, mõjutab südamehaiguste riski olulisel määral ka pärilikus, ütles Põhja-Eesti Regionaalhaigla kardioloog, professor Margus Viigimaa. Tema sõnul on Eesti geeniandmete kasutamisel personaalmeditsiinis maailmas üks juhtriike. „Uuringu eesmärk on parandada Eesti inimeste südameinterviut. Lisaks muudame sellega ohutumaks ka ravimite kasutamist, sest arstid saavad valida konkreetsele inimesele sobiva ravi,” lisas ta. Täna on kõigil Eesti geenidonoritel määratud südamehaiguste geneetiline risk. Tänu sellele on teadlastel esimest korda maailmas võimalus uurida, kas geeniriskil põhinev kolesterooli langetav ravi on südamehaiguste ennetamisel piisavalt efektiivne, et võtta see kasutusele igapäevases

tervishoiu praktikas. Eesti geenivaramu andmetest on teada, et suure geneetilise riskiga inimestel esineb südamehaigusi sagedamini ja need võivad avalduda varem kui väikese geeniriskiga inimestel. Uuring toimub Tartu Ülikooli, Tartu Ülikooli Kliinikumi, Põhja-Eesti Regionaalhaigla ning Eesti Perearstide Seltsi koostöös. Raplamaalt osaleb uuringus kolm perearsti ja uuringusse kutsutakse 54 Raplamaal elavat geenidonorit. Uuringukutse saavad oma isiklikule meiliaadressile 45–80-aastased geenidonorid, kelle südamehaiguste tekke geneetiline risk on uuringu korraldamise jaoks sobiv. Uuring kestab viis aastat. Perearsti ja Tartu Ülikooli pere- meditsiini professori Ruth Kalda sõnul saab iga osaleja lisaks võimaluse panustada teaduse arengusse väärtuslikku infoga oma tervise kohta. „Osalejaid oodatakse oma perearsti vastuvõtule, et teha vereanalüüsi ja teisi südameinterviue jälgimiseks vajalikke mõõtmisi. Teades personaalseid riskitegureid, saab teha ka teadlikumaid valikuid eluviisi parandamiseks,” selgitas Kalda. „Kogu uuringu vältel on osalejatel võimalus pöörduda oma küsimustega uuringu poole, kes

vajadusel konsulteerib perearsti või kardioloogiga.“ Dr Margus Viigimaa sõnul on südamehaigused enim levinud surma põhjus maailmas ning ka Eestis. Tervise Arengu Instituudi (TAI) andmetel suri 2023. aastal vereringeelundite haiguste tõttu Raplamaal 178 inimest. 2024. aastal oli samal põhjusel lahkunud TAI esialgsel andmetel 182. Tervisekaotus südame-veresoonkonna haigustest tingitud haigestumise ja enneaegsete surmade tõttu oli 2023. aastal Eestis kokku 150 177 eluaastat, sellest 3601 eluaastat kaotati Raplamaal. Geenivaramu andmetel on Raplamaal kokku 4309 geenidonorit. Hinnanguliselt 20%-l geenidonoritest on kõrge pärilik südamehaiguste risk. Uuring on osa TeamPerMed projektist, mis arendab Eestis personaalmeditsiini rakendamist, ühendades kliinilise praktika, genoomika, IT-, sotsiaal- ja majandusteadused. Loe uuringu kohta lähemalt geenidonor.ee/sudameuuring. Lisateave: Piret Ehrenpreis, Tartu Ülikooli teaduskommunikatsiooni nõunik, e-post piret.ehrenpreis@ut.ee, tel 5816 0090.

Tasuta õigusabi Eesti elanikele

HUGO.legal on koostöös Justiitsministeeriumiga osutanud tasuta õigusabi juba pea kaheksa aastat. Selle perioodi vältel on teenust kasutanud üle 60 000 inimese. Riikliku finantseeringu tõttu on esimesed kaks tundi õigusabi abivajajale tasuta. Õigusabi saab suuremates maakonnakeskustes nii kohapeal, e-posti teel või ka videosilla vahendusel. Kes saavad tasuta õigusabi? Tasuta õigusabi saavad kõik Eestimaal elavad inimesed, kelle keskmine brutosissetulek on kuni 1200 eurot kuus. Erandiks on lapse õigusi puudutavad

perekonnaasjad, mille puhul on sissetuleku piirmäär kuni 2000 eurot. Millises mahus saab tasuta õigusabi? Tasuta on esimesed kaks nõustamise tundi. Kui kahest tunnist jääb väheks, saab juurde veel kolm tundi soodushinnaga 45,75 €/h ning lapse õigusi puudutavates perekonnaasjades osutatakse soodushinnaga õigusabi kuni kümme tundi. Tasuta õigusabi saamiseks tuleb sõlmida kliendileping ning tasuda ühekordne omaosalustasu 5 eurot, mis tagab inimesele kuni kalendriaasta

lõpuni võimaluse soodustingimustel õigusabi saada. Alaealised on omaosalustasust vabastatud. Kuidas saab tasuta õigusabi? Tasuta ning soodustingimustel õigusabi saamiseks tuleb aeg juristi vastuvõtule registreerida aadressil www.hugo.legal või telefonile 6 880 400 helistades. Valida saab kolme nõustamise võimaluse vahel – kontoris juristiga kohtudes, videosilla vahendusel või e-posti teel. Info saamiseks võib alati helistada HUGO telefonile 6 880 400.

Südamehaiguste riskid

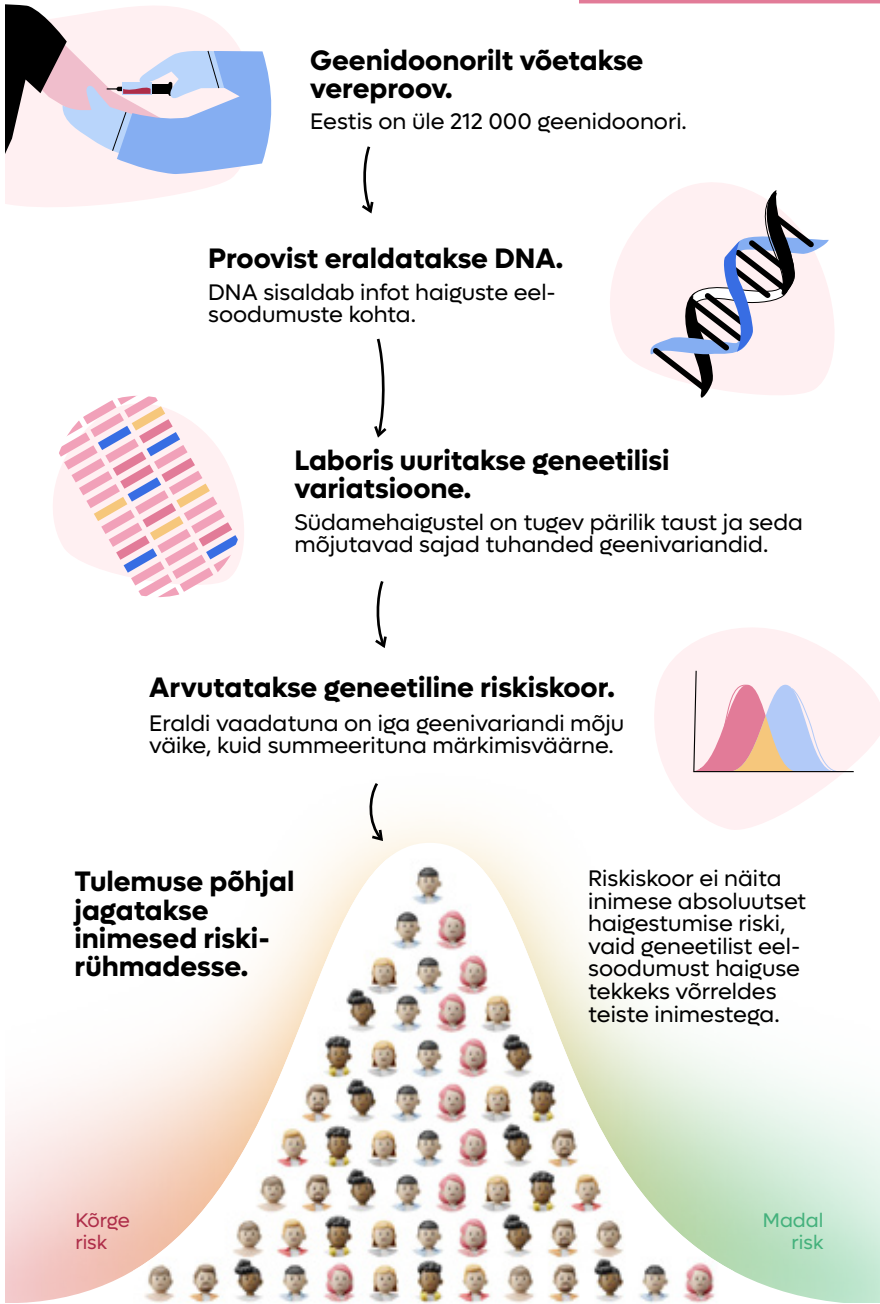
Kuidas mõjutavad geenid ja elustiil sinu südame tervist?

Südame- ja veresoonkonna haigused on peamine enneaegse suremuse põhjus Eestis. Igal aastal sureb südamehaiguste tagajärjel ligikaudu 8000 inimest. Geeniriski hindamine on **uudne viis** südamehaiguste täpsemaks ennetamiseks. See aitab tuvastada **suurima riskiga inimesi**, kes võivad vajada varajast ennetavat ravi.

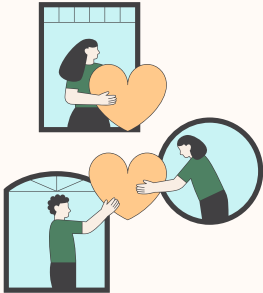
Suure geeniriskiga inimestel on

91%

suurem südamehaiguste risk kui väikese geeniriskiga inimestel.

TUGIRÜHMAD RAPLAMAAL

TUGIRÜHM	KOHT	AEG	KELL	KONTAKT
ATH tugirühm	Rapla Keskraamatukogu, Lasteaia 5, Rapla	1x kuus	18-20	raplamaa.ath@gmail.com , FB: ATH Raplamaal
Dementsusega inimeste lähedaste tugigrupp	Rapla Hooldekeskus, Kuusiku tee 5, Rapla	Üle kahe kuu teine esmaspäev	17-19	reedeanne@gmail.com Koduleht: dementsus.ee 520 9527
Vähihaigete tugigrupp	Meie Pubi seminarisaal, Viljandi mnt 15, Rapla	Iga kuu viimane neljapäev	17-19	laasner@gmail.com , FB: Raplamaa Vähihaigete tugirühm 528 4090
Anonüümsed alkohoolikud (AA)	Põllu 6, Rapla	Teisipäeval Laupäeval	18.00 15.30	Koduleht: aestonia.com 5628 9454

03.05.2024, kell 12.00

EELREGISTREERIMINE AVATUD

FB: MARIA SAARNA
VÕI TELEFONI
5358481

traditsioonilise ja pärimusliku kuusevaigu- ja tõrvaseebi keetmine

millega kõrvalsaaduseks valmib ka kuusevaigusalt

juhendab Kairi Orav

Lõkke ääres harutame lahti jutukera ja saunas peseme puhtaks seljad

KOOLITUSE MAKSUMUS 35 EURO INIMENE,

Seebi keetmine toimub Hageri sauna hoovis, kestus 5 tundi

SEI SUUBI SEEBI- JA KAASAPUUT

Lugemissoovitused

Kohila Mõisakooli noor õpilane, kaheksa-aastane Liisa rääkis ajalehele oma praegu pooleli olevatest lemmikraamatutest ja lugemisharjumusest.

Liisa soovib lugeda Andrus Kivirähi raamatut „Oskar ja asjad“, mis räägib loo väikesest poisist nimega Oskar, kes veedab oma suvevaheaja vanaema juures maal, olles ilma tänapäeva noorte seas hädavajalikuks peetava nutitelefoni. Oskar teeb oma suve lõbusaks, meisterdades endale ise puutükist „telefoni“, millega saab „helistada“ vanaema majapidamises leiduvatele asjadele.

Liisale meeldivad väga selle raamatu tegelased, näiteks triikraud ja peegel, kes muutuvad Oskari jaoks elavateks ja jutukateks sõpradeks. „Ma ise ka vahel mängult helistan asjadele,“ tunnistab ta, jaggades oma samastumist Oskari fantaasiaga.

Emotsionaalne seotus „Oskari ja asjade“ raamatuga süvenes Liisal, kui ta märkas samanimelist suvelavastust Haapsalus, Iloni Imedemaal. „Esialgul luges ema mulle seda raamatut ette. Kui ma nägin ühte teatrikuulutust, kus tutvustati tegelased peal olid, siis ma kohe tahtsin seda vaatama minna,“ meenutab Liisa elmise aasta suve. Etenduse nägemine andis talle uue inspiratsiooni ja ta otsustas: „Nüüd loen selle raamatu ise

uuesti üle.“

Lisaks „Oskar ja asjadele“ meeldivad Liisale ka teised Andrus Kivirähi raamatud, mida ta lugenud on, näiteks „Karneval ja kartulisalat“, „Sirli, Siim ja saladused“ ning „Tont ja Facebook“. Veel soovib ta Kristiina Kassi „Petra lugusid“ ja Kairi Looki „Piia Prääniku“ lugusid ning koomikseid. Eriti armastab ta Miki Hiire koomiksikogusid, mida ta laenutab nii Märjamaa kui ka Kohila raamatukogudest. „Kodus on mul päris palju raamatuid, aga mulle meeldib ka raamatukogust raamatuid laenutada,“ räägib Liisa.

Kohila raamatukogu on üks Liisa lemmikpaikadest. Ta külastab seda üsna tihti, eriti pärast koolipäeva. „Tavaliselt tuleb ema mulle kooli vastu ja lepime hommikul kokku, et täna läheb mul natuke kauem, sest lähen raamatukokku,“ selgitab Liisa, kuidas nad emaga oma päeva planeerivad, et jätta aega raamatute maailma sukeldumiseks.

Merle Beljäev

Millal valida number 112 ja millal 1247?

Helista 112, kui ohus on kellegi elu, tervis või vara ning on vaja kiiret hädaabi (politseid, päästet, kiirabi). Helistades püsi liinil kuniks kõnele vastatakse.

Helista 1247, kui soovid kontrollitud riigiinfot (keskkond, maanteed, tuleohutus, dokumendid, kriisideks valmistumine). Samalt numbrilt saab ka kriisiinfot.

Loe lähemalt veebilehelt www.haarekeskus.ee.

Õpetus: kuidas kutsuda hädaolukorras abi, kui puudub mobiililevi

- » Muuda helistamise asukohta, nt liigu hoonest õue.
- » Kui ei saanud ühendust, siis võta telefonist välja SIM-kaart ja proovi uuesti helistada.
- » Kui helistamine ei õnnestu, siis proovi saata SMS numbrile 112. Too välja kuhu abi saata ning selgitust, millist abi vajatakse.
- » Kui jätkuvalt ei saa ühendust, siis mine lähimasse politseijaoskonda, päästekomandosse või kiirabijaama.

Õpetus: kuidas näha enda asukoha koordinaate?

Nutitelefoni oma koordinaatide vaatamiseks peab sisse lülitama asukohateenused ning kasutama kaardirakendusi nagu Google Maps või Compass.

» Luba seadmes enda asukoha kasutamine/tuvastamine. Ekraani üles äärde ilmub tilluke kompassinoole kujutis.

» Luba Google Maps rakenduses asukoha tuvastamine.

» Avades Google Mapsi, ilmub ekraanile sinine täpp Sinu asukohaga.

» Android operatsioonisüsteemiga telefonis hoia sõrm sinisel täpil, kuni ülemisele reale ilmuvad koordinaadid (mõnel juhul ilmub sinna lisaks ka aadress).

» Apple telefonis vajuta sinisele täpile ja alla tekib valge riba, My location. Tiri seda riba pisut üles ning nähtavale ilmuvad ka koordinaadid.

@hairekeskus

Riigiinfo telefonilt 1247 saab küsida nõu, kuidas tagada lähedaste valmisolek kriisideks

Seni on saanud kriisivalmiduse infot veebilehelt olevalmis.ee, kuid nüüd saab küsida kriisivalmidusest ja -varudest, ohuteavitusest, varjumisest ning ulatuslikust evakatsioonist ka riigiinfo telefonilt 1247.

Riik on viimastel aastatel aktiivselt tegelenud elanikkonna teadlikkuse ja oskuste arendamisega, et inimesed suudaksid kriisilukordades paremini toime tulla. Järgmise olulise sammu na hakkab Häirekeskuse hallatav riigiinfo telefon 1247 jagama teavet kriisivalmiduse ja -varude, ohuteavituse, varjumise ning ulatusliku evakuatsiooni kohta.

„Turvalisus algab meist endist – meie teadlikkusest, valmisolekust ja tegutsemisoskusest. Riik saab pakkuda juhiseid ja tuge, kuid iga inimese panus oma kodu ja lähedaste kaitsmisel on hindamatu. Mida paremini me ise oleme kriisideks valmistunud, seda tugevam on kogu ühiskond. Riigiinfo telefon 1247 ja olevalmis.ee aitavad leida vastuseid, kuidas iseenda, oma pere, kogukonna kriisivalmidust luua,“ sõnas Siseministeeriumi kriisivalmiduse ja elanikkonnakaitse asekancler Tuuli Rääm.

Häirekeskuse teenuste juht Karmen Oks tõdes, et viimastel aastatel on riigiinfo telefoni roll märkimisväärselt kasvanud. „Kui alustasime nelja partneriga, siis tänaseks on koostööpartnerite arv kahekordistunud ning teenus on kasvanud koos ühiskonna vajadustega. Kriisi ajal vastame kriisiinfoteenuse kõnedele ja jagame vajadusel ka kannatanuinfot, nüüd lisandub sellele kriisivalmiduse ja elanikkonnakaitse info jagamine. See on loogiline ja

otstarbekas samm – kui ühes asutuses on välja töötatud toimiv ja usaldusväärne teenus, siis seda tuleb maksimaalselt kasutada.“

„Päästeameti ülesanne on anda kõikidele Eesti inimestele vajalikud teadmised ja oskused, et tulla kriisides võimalikult hästi ja iseisvalt toime. Elame kriiside ajastul ja peame olema valmis erinevate ootamatustega toime tulema. Ukraina võitlusest Venemaa agressiooni vastu oleme õppinud, et ühiskond on võimeline toimima ka väga tõsisel kriisil, kui inimesed on selleks valmistunud. Elanikkonnakaitse algab teadlikkusest ja valmisolekust,“ ütles Päästeameti peadirektori asetäitja Martin Lambing.

Riigiinfo telefon 1247 on kättesaadav ööpäevaringselt eesti, vene ja inglise keeles. 1247 vahendab teavet riigiteede (Transpordiamet), keskkonna (Keskkonnaamet), politsei teenuste ja maismaapiiri ületamise (Politsei- ja Piirivalveamet), liiklusõnnetuste vormistamise (Eesti Liikluskindlustuse Fond) ning Päästeameti teenuste ja kriisivalmiduse (Päästeamet) teemadel. Valimiste eel, ajal ja järel saab 1247-lt infot valimiste kohta.

Lisainfo:

- Häirekeskus – Gerttu Blank (paringud@112.ee, tel 5422 0726, www.haarekeskus.ee)
- Päästeamet – Darja Denissova (darja.denissova@paasteamet.ee, tel 5857 5020, www.rescue.ee ja www.olevalmis.ee)
- Siseministeerium – Kristina Kukku (kristina.kukku@siseministeerium.ee, tel 5554 4021, www.siseministeerium.ee)

Arsise Vaikse nädala muusika esmakordselt Hageri kirikus

Ülestõusmispühal, 20. aprillil kell 15 kohtuvad Hageri kirikus harvaesinevas kooskõlas käsikellad ja orel. Esinejateks on Arsise kellade ansamblid Aivar Mäe juhatusel ja Kristel Aer orelil.

Arsise Vaikse nädala kontserdisari sündis 2022. aastal ning on kasvanud armastatud traditsiooniks. Sel aastal jõuab see esmakordselt ka Hagerisse. Tänavuse kontserdisarja keskmes on kaks suurt heliloojat – Johann Sebastian Bach ja Arvo Pärt, kelle looming on liigutanud tuhandeid südameid. Bachil täitub tänavu 340 aastat sünnist, Pärtil 90. Kuigi heliloojad pärinevad erinevatest ajastutest, seob neid ajatus ja sügav vaimsus. Lisaks Bachi ja Pärdi muusikale kõlavad teosed ka nende kahe helilooja vahele jäävatest ajastutest, viies kuulajad avastusretkele läbi sajandite.

Arsise kellade ansambel sai alguse ühest unistusest. Kui Aivar Mäe viibis 1991. aastal Ameerika Ühendriikides enesetäiendamise eesmärgil, kuulis ja nägi ta esimest korda käsikellade ansamblit. “See oli armumine esimesest silmapilgust,” tavatseb Aivar Mäe öelda, kui juttu tuleb ansambli sünniloost. “Ansambel, keda USA-s kuulsin, oli kesk-pärane nii oma mängutehnika kui repertuaari poolest, aga tol hetkel ma seda õieti ei

märganudki, sest olin täielikult lummatud instrumendi häälest, kõlast ja väljanägemisest! Mul tekkis kohe ettekujutus ja visioon, milliseid suurepäraseid lugusid oleks nendega võimalik mängida!”. Kaks aastat kestnud selgitustööd ja toetajate otsinguid mõlemal pool ookeani kandsid vilja – 1993. aastal saabusid Eestisse esimesed kolm oktavit käsikelli ning loodi Arsise kellade ansambel. Keegi, sealhulgas Aivar Mäe ise, ei osanud siis aimata, et mitukümmend aastat hiljem on Arsisel üks maailma suurimaid käsikellakomplekte, mitu kontsertansamblit ning huvikoolid Tallinnas ja Tartus.

Kui Arsise tegevuse üheks peaesmärgiks on käsikellamuusika tutvustamine ja propa-

geerimine, siis organist **Kristel Aer** on oma südameasjaks võtnud Eesti orelimuusika edendamise. Ta on aktiivselt tegutsev kontsertorganist ja hinnatud orelipedagoog ning mitmete tunnustuspreemiate laurea. Kristel Aer annab tihti kontserte nii kodu- kui välismaal. Arsisega koos on ta esinenud ka muusikafestivalil Leedus.

Arsise Vaikse nädala muusika kontserdid toimuvad Tartus, Põltsamaal, Hageris ja Tallinnas. Piletid on müügil Piletilevis ja enne kontserti kohapeal. Lisainfo www.arsis.ee.

Tiina Boucher

Arsise määndžer ja kelladeansambli liige

Rõõmuga avastades kevadesse

Taas on käes kevad ja Kohila Männi lasteaia roheprojekt “Märka, loo ja hoi” hakkab lõpusirgele jõudma. Projekti rahastab Kesk-konnainvesteeringute Keskus ja selle käigus oleme pööranud tähelepanu mitmetele olulistele keskkonnateemadele. Kõike seda oleme ellu viinud läbi mängu, avastuste ja kogemuste, kaasates lapsevanemaid ning kogukonda.

Kindlasti on juba paljude lasteaiaist möödujate pilke püüdnud avar paviljon hoovi peal, mille sisu on peagi laste abiga oma viimast lihv saamas. Sisseadmist ootab ka tunnetusrada, mille tarbeks hakkasime sügisel varakult erinevat looduslikku materjali varuma (kivid, käbid, oksad jms). Aktiivne õuesõpe aitab kujundada laste roheoskusi, annab võimaluse ja aja läbi kõigi meelte loodust kogeda, vaadelda ning uurida. Samuti pööratakse selle käigus tähelepanu säästlikule arengule ja jätkusuutlikule eluviisile, kus on oluline näha seoseid inimtegevuse ning looduskeskonna vahel. Muuhulgas on alates märtsist õue liikunud

ka muusikategevused. Koos meisterdatakse käepärastest materjalidest pille, mängitakse laulu- ja liikumismänge, kuulatakse loodusheliseid ning märgatakse nende tekitajaid.

Vahetult enne talve sai lapsevanemate abiga valmis õue ilmajaam. Regulaarsed ilmastikuvaatlused ja ilmateemade käsitlemine aitab lastel mõista kliimamuutuste reaalseid mõjusid ja aru saada, kuidas need muutused võivad mõjutada meie igapäevaelu ja keskkonda. Oma kogemusi ilma vaatlemisest ja selle käigus tekkinud tähelepanekutest said lapsed jagada sünoptik Ele Pedassaarega, kes lasteaia külas käis ning rääkis ka ilmaprognoosi tegemisest.

Nooremate rühmade lapsed katsetavad seemnest päris oma männipuu kasvama panekut. Nii sai talvel korjatud käbid, need kuivatatud, seemned kogutud ning jahe-dasse hoiule pandud. Nüüd on õige aeg need mulda pista ja jääda ootama, kas piskesed puud tärkavad.

Taastuenergia on valdkond, millele sa-

muti projekti käigus keskendunud oleme. Isadepäeva tähistasime maastikumänguga, milles tegevused olid seotud päikese-, tuule- ja vee-energia alaste mõtete ja väljunditega. Nii sai iga laps koos vanemaga oma fantaasiat kasutades mängu lõpus taaskasutatavatest materjalidest tuuliku meisterdada. Ees on veel ootamas päikese- ja vee-energia alased töötoad, ekskursioonid Kohila Vineeritehasesse ning kohalikku reoveepuhastusjaama.

Projekt lõpeb Kohila raamatukogus näitusega „Unistame suurelt“. Näitus avatakse 14. mail ning see annab lastele võimaluse esitleda läbi loovtööde oma projekti käigus saadud teadmisi, kogemusi ning jätkuvat uudishimu ja loovust.

Loodame siiralt, et saadud kogemused viivad lapsed uute oskusteni, mis aitavad hoolitseda looduse eest ja rakendada säästva arengu põhimõtteid oma igapäevaelus.

Monika Valdre
Liikumisõpetaja

MTÜ Tihemetsa Vilistlane
kutsub kõiki Tihemetsa tehnikumi vilistlasi,
õpetajaid, töötajaid ja õppinuid
12. juulil 2025 suurele
kokkutulekule «**Tihemetsa 100**»

Eelregistreerimine
kuni 06.07.2025, osalustasu **20 eurot**.
Õpetajad ja töötajad tasuta, kuid palume
teid kindlasti ennast registreerida.
Kohapeal osalustasu **30 eurot**.

Info ja registreerimine
kodulehel
www.tihemetsa.ee

LIIKUMISSARI KOHILA 3 LIIKUMISEST SAAB ELAMUS!

KOHILA JÕOJOKS "JÜRIÕO RING" 23.04.2025
 Kõnnidistants 3,5 km - Start 21.00
 Jooksupõlvistus 3,5 km - Start 21.00
 Noored kuni 12 a PT
 Mehed ja naised
 Meesveteranid, naisveteranid
 Registreerimine: SPORTOS.EU
 ja Kohila Spordikeskuses kohapeal

KOHILA RATTAKROSS "KÄNNUKUNINGAS" 25.05.2025
 Lõbusõit vabas tempos ja distantsil (13.00-14.30)
 Rattavõistlus 6,5 km ringil (15.00-17.00)
 Noored kuni 12 a PT - väike ring
 Noored kuni 16 a PT - 1 ring
 Mehed ja naised - 1 ring
 Veteranid - 1 ring
 Registreerimine: SPORTOS.EU
 ja Kohila Spordikeskuses kohapeal

KOHILA MATKAPÄEV "SAMMUSEIKLUS" 15.06.2025
 Start: 17.00
 Distants: 12 km jalgsimatk (START Kohila keskväljakult)
 Registreerimine: SPORTOS.EU
 ja Kohila Spordikeskuses kohapeal

Igal etapil paneme osalejatele kaela unikaalse medali!

Osalusasu: Üks etapp kuni 16. a noorele 5 €, teistele 10 €

Juhend: kohilasport.ee, www.facebook.com/kohilasportikeskus
Info: artur.ojasalu@kohila.ee, 5556 0085

TULGE OSTMA JA KAUPLEMA!

KOHILA KEVADKUU LAAT

13. aprillil kl 9-15
 Kohila rdtj platsil

omatoodang / toidukaubad / käsitöö /
 tööstuskaubad / vanavara

Leia meid Facebook @laadakorraldus
 Lisainfo 5173664, laadakorraldus@gmail.com

Hageri muuseum kutsub
 korrastama

HAGERI KALMISTUT

03.05.2025

Alustame kell 11.00

Korrastame kalmistu vanemat osa.
 Võta kaasa kas - murureha,
 oksakäärid või hoopis (mootor)saag.
 Kätte töökindad!

Koos jõuame rohkem!

Tunnusta bussijuhti
 AASTA BUSSIJUHT 2024

Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus kuulutab välja kaheksandat korda konkursi "Aasta bussijuht".

Anna oma panus, et 2024. aasta parim bussijuht tiitli saaks sinu lemmik juht!

Täida kandidaadi esitamiseks vorm, mille leiad QR koodilt või veebilehe aadressilt <https://www.ytkpohja.ee/aasta-bussijuht>

Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus

Konkurss „Kogukonna hing 2025“ ootab kandidaate!

Maaleht ja Coop on taas välja kuulutanud konkursi „Kogukonna hing“, et väärtustada tegusaid, aktiivseid, toredaid ja ettevõtlikke inimesi, kes viivad elu edasi igas Eestimaa paigas.

Ka sel aastal on konkursile oodatud kõik kandidaadid, kellel kogukond oma elu enam ette kujutada ei oskaks – tragid inimesed, kes mõtte ja jõuga on toonud kodukohta uusi algatusi, mille mõju on tunda laiemaltki.

Kandidaate saab esitada 14. aprillini. Kümne finalistide nimed avaldame 24. aprillil. Lood neist ilmuvad Maalehes alates maikuust.

Konkursi võitja selgub veebivõistluses. Talle on Maalehe ja Coop poolt auhinnaks meeleolukas simman laureaadi kodukohas. See on pidu, millest saab osa terve kogukond ja mida mäletatakse ka aastate pärast!

Kuidas võita „Kogukonna hinge“ konkurssi?

Rein Sikk, konkursi žürii liige

Teame, et igas Eestimaa kogukonnas on tublid, töökad ja toredad inimesed. Aga nüüd mõelge järele ja pakkuge kindlasti välja ...

* ... mida eriti erilist ja enneolematut teie kogukonna hing teinud on;

* ... mis konkreetselt on teie kogukonna hinge tegevusega paremaks ja ilusamaks muutunud;

* ... mida ja kuidas teie kogukon-

na hinge tehtust saaks tervele Eestile näidata Maalehes nii, et kogu maa vaimustuks, järele teeks ja takka kiidaks.

Ja esitage oma kandidaat kohe ka ära, sest ega siis tänasida toimetusi kólba ju homse varna visata!

Allikas: [Maaleht.ee](https://maaleht.ee)

ARSIS
 esitleb

20.04 kl 15
HAGERI LAMBERTUSE KIRIK
 Arside kellade ansambli
 Dirigent Aivar Mäe,
 kaastegev Kristel Aer (orel)

TALLINN | HAGERI | TARTU | PÖLTSAMAA

www.arsis.ee

Vaikse nädala muusika

Kavas muusikat
 Bachist Pärardini

Piletid Piletilevist ja enne kontserti kohapealt

Hageri muuseumis

02.05.2025 kell 18.00

näituse

KIIKSUGA PUUVILJANDUS

avamine

Kohtume raamatu ja illustratsioonide autori Sirje Toodinguga, kes on 40 aastat olnud Rápina aianduskooli õpetaja ning kelle juured on pärit siit Hageri külast, Leisi talust.

Kohtumisel kuuleme ka tema lapsepõlvemälestusi ja küsida saab ka puuviljanduse kohta.

Eesti Raamatu Aasta 2025

Neemeco Gerardo's Toys/Kohila vald U14 tüdrukud on EESTI MEISTRID 6vs6 võrkpallis

11.03 toimus Pärnu Spordihallis U14 Eesti meistrivõistlused 6vs6 võrkpallis. Kokku osales turniiril 15 võistkonda.

Võistkonna koosseisu kuulusid: Mia

Miggur, Jette Jakobson, Kätlin Vaarmets, Eriin Brusnitsin, Vanessa Tsõkinda, Susanna-Mai Vahtel, Lisanna Näär, Emili Trump, Nele Elenurm, Mirjam Kontus, Hanna Tae-

vas ja Getter Anton.

Võistkonna parimaks mängijaks valiti Mia Miggur. Tüdrukute treener on Andra Aavik.

Tee kindlaks, et
KAEVUVESI su kodus
ON OHUTU!

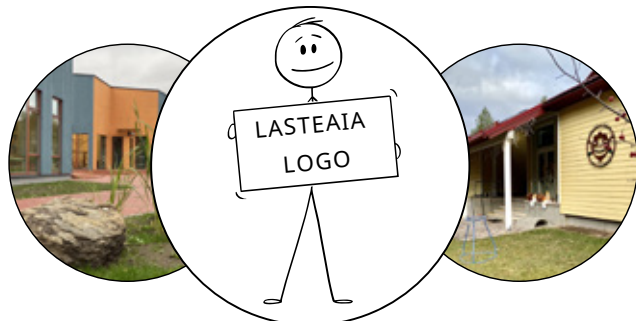

VEELABOR
Miridon

www.miridon.ee | tel. +372 526 8515 | miridon@miridon.ee
Rehepapi tee 31, Kambja vald, Tartumaa

SUTLEMA-AESPA LASTEAED

**KUULUTAB VÄLJA KONKURSI
LASTEAIALE UUE LOGO LEIDMISEKS!**

LOGO PEAB VISUAALSELT ÜHENDAMA KAHTE
LASTEAIA MAJA: LINNUPESA JA METSAVEERE OMA.
Ootame kavandeid **30.aprilliks 2025a** e-posti
aadressile **linnupesa@kohila.edu.ee**.

Logo tingimused:

- Logo peab seonduma lasteaia nimetusega - Sutlema-Aespa Lasteaed;
- Kavand peab sisaldama lasteasutuse nime Sutlema-Aespa Lasteaed;
- Olema kasutatav nii trükistel kui veebis;
- Kasutatav nii väikeses kui suures formaadis;
- Värvilise logo puhul on kasutatud kuni 5 värvi; Kavand on esitatud PDF formaadis.

Enne pessu, siis bassu

Aprillis algas Raplamaal kampaania „Enne pessu, siis bassu“, mis keskendub hügieeninõuete järgimisele ujulates. Raplamaa Omavalitsuste Liidu rahvatervise spetsialist Ülle Laasner meenutab: „Üle 10 aasta tagasi, 2014. aastal, korraldasime Raplamaa ujulates pesukampaania, et julgustada inimesi enne basseini minekut end pesema. Kahjuks on probleem endiselt aktuaalne, seega proovime nüüd taas sellele rohkem tähelepanu pöörata ja meelde tuletada.“

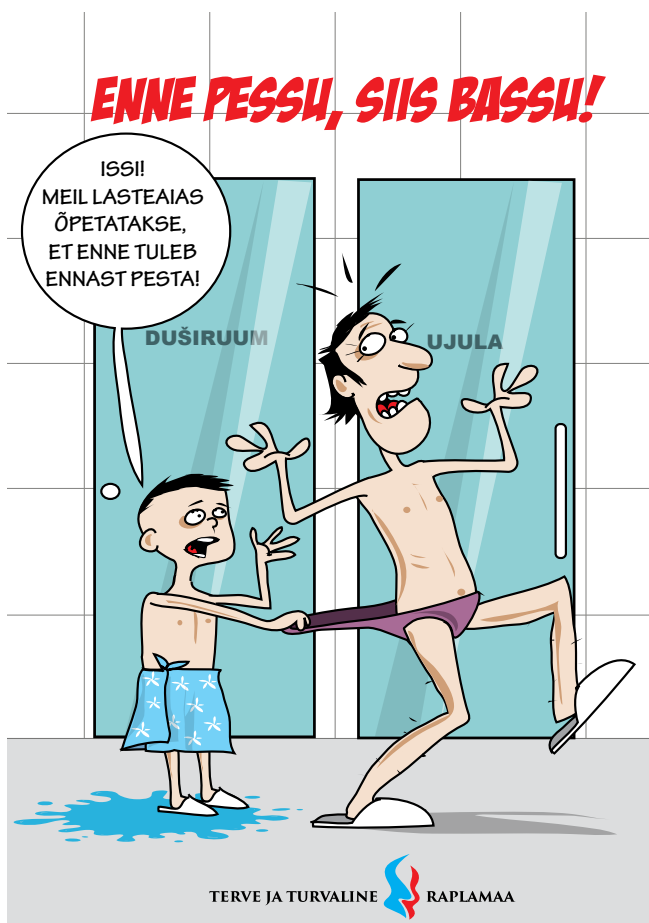
Enne basseini minekut on oluline end korralikult pesta – see ei ole vaid formaalsus, vaid mõjutab otseselt vee kvaliteeti ja ujumiskogemust. Raplamaa ujulate juhtide sõnul järgivad lapsed pesemisreegleid enamasti korralikult, probleem on pigem täiskasvanute seas. Isegi kui nahk tundub puhas, on sellel higi, kehahooldustoodete jäägid ja riidesakesed. Pesema peab vahetult enne basseini minekut ja ilma ujumisriieteta. Pärast saunaskäiku tuleks end uuesti hoolikalt loputada.

Basseinides tekitavad probleeme ka meeste šortsid, mis koguvad taskutesse mustust ning imavad liigselt vett, muutes ujula põrandad libedaks. Basseinis tuleks kanda selleks ettenähtud ujumisriideid. Beebide ujutamisel tuleb kasutada spetsiaalseid veekindlaid mähkmeid, tavamähkmetega ujuda ei tohi.

Pesemata vette minek koormab veepuhastussüsteemi, tõstab kloori taset ning põhjustab silmade ärritust ja ebameeldivat lõhna. Ujula külastajate hoolikas hügieen tagab puhtama vee ja meeldivama ujumiskogemuse kõigile.

Liina Luht

Raplamaa Omavalitsuste Liit
kommunikatsioonispetsialist

**Õnnitleme aprillikuu
sünnipäevalapsi!**

101 BENITA TUUR	80 KALLE TALVISTE
96 ELME MÄNNIK	80 RUTH ESKO
94 PILVI-ESTER ALBIN	80 REIN VAHARO
93 OLGA TSEMIN	79 HARRI JAANIMÄGI
89 VIIVI VALK	79 VALERI BELOKONENKO
89 OLLI RAUDSEPP	79 ELLE ARMAS
88 MILVI KANGUR	78 MAI TORRI
88 REIN HIRS	78 MARIANNE SARAND
87 VALDUR VÄRK	78 LINDA KARAGODINA
87 HELENE LINDENBURG	78 ANNE MAASALU
87 ÕIE SAVIIR	77 INNA KIVISELJA
86 LEILI TUTT	77 MILVI NÄKK
86 ELMUR TIISLÄR	77 JAAN KIVIK
86 ANATOLI RJABOV	77 TAIMI PAHK
86 EVI NERUT	77 ILONA-MAI APSOLON
85 MARIA JEMELJANOVA	76 MAIE ARING
84 TAISSA MOKEJEVA	76 NIKOLAI BUŠUJEV
83 TIJU MAE	75 ENE KRAIS
83 ILSE VIIDING	75 RAIVO HEINARU
83 MIHKEL VAHTRAMÄE	75 LIILIA VAHTRAMÄE
83 MAI HÄRM	75 TIINA SÖSTER
80 HEINO PIISANG	75 MART KAARE
80 MILVI UKKIVI	75 TIJU SIMSON
80 AILI NIINEMETS	75 MARJU LOND
80 MARI ALAVINA	

Õnnitleme noorimaid vallakodanikke

CARL LUUKAS PENT
KEANU RANDEL KATALSEPP
TIMO LEHTMETS
JAKOB TOMBACH

Meie hulgast on lahkunud

REIN PENT
RAIVO PAPPEL
ÕIE SEMJONOVA
SELVE LAMPE
ALLA KOLPAKCHY

EELK HAGERI LAMBERTUSE KOGUDUSE TEATED:

Pühapäev, 13. aprill.

Palmipuudepäeva

11.30–12.00 Raamatukogu

kogudusemajas

12.00 Pühapäevakool

kogudusemajas

12.00 Jumalateenistus,

armulaud

Neljapäev, 17. aprill, Suur

Neljapäev

18.00 Armulauatähts kirikus

Reede, 18. aprill, Suur Reede

12.00 Jumalateenistus,

armulaud

Pühapäev, 20. aprill,

Ülestõusmisepäeva

12.00 Jumalateenistus,

armulaud. Mängib pasunakoor,

laulab kammerkoor Lambertus.

15.00 Arsiise kellade ansambli

kontsert kirikus: "Vaikse nädala

muusika. Bachist Pärini".

Dirigent Aivar Mäe, orelil Kristel

Aer. Kontsert on piletiteta.

Pühapäev, 27. aprill

11.30–12.00 Raamatukogu

kogudusemajas

12.00 Pühapäevakool

kogudusemajas

12.00 Jumalateenistus,

armulaud

Pühapäev, 4. mai

12.00 Jumalateenistus,

armulaud

Pühapäev, 11. mai. Emadepäev

12.00 Jumalateenistus,

armulaud

Jumalateenistused Hageri kirikus igal pühapäeval kell 12.00.
Täpsem info koguduse kodulehel <https://hageri.eelk.ee/>.

Puurkaevud

Maaküte

Veesüsteemid

Biopuhastid

Septikud

Mahutid

KONTAKT

www.PUURVESI.ee

Info@puurvesi.ee

+372 5566 2032

+372 5569 4310

Kuulutused

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Eterniit- ja profiilplekiga katusetööd. Fassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine. E-post mehitus@gmail.com, tel 53529476.

Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järele tulemine puksiiriga. Tel 53451955, e-post autosober@gmail.com. Kuulutus ei aegu.

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968.

Müüd metsamaad, raieõigust, põllumaad või talu? Pakume parimat hinda ning kiireid ja usaldusväärseid tehinguid! Aitame ka metsamajandamiskavade koostamisel ja teostame eksperthinnanguid. Helista 508 0065, kirjuta info@metamaaost.eu või vaata metamaaost.eu.

Teeme aiad kevadeks korda, lisaks kuurid, keldrid ja garaažid. Tulen ise järgi ja viin tasuta ära teile jalgu jäänud vanametalli. Sh elektripliidid, pesumasinad, elektrimootorid, vanad elektrikaablid ja kõik, mis on metallist. Ka väikesed kogused. Huvi korral helista tel 5621 1762.

Saamees-puuhoolustööd.
- Ohtlike puude langetamine
- Raieõiguste eritingimustes
- Kruntide puhastamine

puudest ja võsast
- Raadamistööd
- Kändude freesimine
- Metsaveotraktori teenus
- Saekaatri teenus
- Saematerjali müük
Tel 372 5699 2543.

Ostan parima hinnaga kasutult seisma jäänud sõidukeid. Toimivaid, avariilisi, riketega ja lihtsalt kasutult seisvaid. Auto vormistan koha peal koheselt teie nimelt ära ja olete automaksust vaba juba enne, kui auto hoovist lahkub. Pakkumisi ootan e-postile seisevauto@gmail.com või tel 5618 8671. Järgi tulen puksiiriga ja tasun sularahas. Vaata lisaks www.seisevauto.ee.

Ostan teie auto, kaubiku või maasturi. Tehniline seisukord ei oma tähtsust. Vajadusel registrist kustutamine ja äravedu puksiiriga. Tel 5630 4306.

Noor pere ostab kinnisvara: suvila, maatulundusmaa, korter jne. Pakkuda võib kõike, igas seisus! Tel 5855 5575.

Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuud kohaletoomisega. Uus! Kuivad küttepuud 40 l võrkkotis 30 cm (lepp, sanglepp, kask, saar). Info ja tellimine kodulehelt www.pakhalupuu.ee, tel 5099 598 või e-post pakhalupuu@gmail.com.

KEVAD ON KÄES! AEG REHVIVAHETUSEKS

BRONEERI AEG JUBA TÄNA!

58192348 METSA 7C, KOHILA

VEE JA KANALISATSIOONI TRASSIDE EHTUS

PROJEKTEERIMINE
KOOSKÖLASTAMINE
VÄLISTRASSIDE EHTUS

+372 56848690
DVSLEON.OU@gmail.com

Vajad uut vihmaveerenni
või katuselt lumetõkked
puudu?

- Katuseredelik
- Lumetõkked
- Vihmaveerennide paigaldus
- Käiguteed ja platvormid

527 1059
info@vihmaveerennid.ee
vihmaveerennid.ee

Avaldame sügavat kaastunnet Marsillele, Sibellele ja Villile peredega kalli venna ja onu

RAIVO PAPPELI

surma puhul.

Mälestades

ÕEMEEST

Hille ja Ulvi peredega.

Mälestame head naabrimeest

RAIVO PAPPELIT

Avaldame kaastunnet õele Martsellale perega.

Naabrid Roodi ja Männik

Avaldame sügavat kaastunnet Alar Haabma'le perega

EMA

lahkumise puhul.

Töökaaslased Sutlema-Aespa lasteaiast

Sügav kaastunne Maiele kalli venna

VALTER HOKKONENI

kaotuse puhul.

Tiina ja Ago

AntiigiRetk Viru tänava antiigäri tuleb 14. aprillil Kohila valda

Tel. 6550040

OSTAME ANTIIKI ja VANAVARA KULDA ja HÕBEDAT

Ootame teid **Prillimäel!**
Prillimäe tee ja Sõpruse tänava ristis.
14. aprillil kell 10.00 kuni 10.30

Ootame teid **Kohilas!**
Kohila raamatukogu 1. korrusel
14. aprillil kell 11.00 kuni 12.30

Ootame teid **Hageris!**
Hageri Rahvamaja seminaride ruumis
14. aprillil kell 13.00 kuni 14.30

Tuleme **Aespa** alevikku
Ootame teid **Roobuka**
Meie toidukaupade parklas
14. aprillil kell 14.00 kuni 15.00

Samuti oleme Roobukal 30. aprillil,
Meie toidukaupade parklas kell 16.30-17.00

OSTAME! oodatud on alljärgnevad esemed:
Teenetemärgid ja nende osad.

VANAAEGSED dokumendid, trükised, reklaamid, ja loteriipiletid.

Portselanist kujakesed. EHTERAHAD

MAKSEVAHENDID: Vanaaegsed **rahad**, paberrahad, väärtpaberid.

POSTKAARDID ja FOTOD.

Ordenid, aumärgid, autasud, koolimärgid ja nende detailid.

LANGEBRAUNI portselan ja **LORUPI** kristall.

HÕBE igal kujul: Teeklaasialused, pitsid, portsigarid, karikad, lauariistad

lusikad ja isegi kontaktid.

Mõõgad, kortikud jne.

KELLAD: Taskukellad, uurid ja kaminakellad.

KUNSTITEOSED: Pildid. Maalid. Graafika. **KUJUD.** Keraamika. Klaas.

Vanaaegne fototehnika. **Tuletõrjega** seotud esemed, fotod jne.

Merendusega seotud esemed: kompassid ja kronomeetrid. **MEREVAIK.**

VANAAEGSED mänguasjad, nukud, mänguautod jne.

Rahvuslikud ehted: **sõled** ja prossid.

VANAAEGSED kuld- ja hõbeehted.

Mündid, märgid, medalid

hambakuld
igal kujul (ka punastamata)
kasutatud hambakroonid

Kollektsionäär
ostab erinevaid
NSVL tšempionite
medaleid (d 28 mm).
Maksan kuni
500 €.

Ostan Langebrauni portselani

ostan ehteid

Ostan igasuguseid
KOOLILÕPU märke
ja medaleid

Ostan
Eesti Tuletõrje
paraadkirve, kiivri,
samuti märke, fotosid...

Pakkuda võib kõike
Kui kaup sobib ja hinnas

kokku lepime, siis raha kohe kätte või kohe pangakontole